

Beartas & Nósanna Imeachta le haghaidh Cumhdach Daoine i dTuaisceart Éireann

Tá Uiscebhealaí Éireann go hiomlán tiomanta don chumhdach ar shláinte agus ar fholláine na bpáistí agus na ndaoine a mbíonn muid i dteagmháil leo trínár gcuid oibre.

Ní ghlacfaidh Uiscebhealaí Éireann le haon drochíde ná díobháil is cuma cén áit a dtarlaíonn sé nó cén duine atá i gceist. Tá an t-eagras tiomanta do chur chun cinn atmaisféar ina mbíonn cuimsiú, follasacht agus oscailteacht agus cuireann sé fáilte roimh aiseolas ó na daoine a úsáideann ár seirbhísí, saoráidí agus ár bhfoireann ionas go dtig linn amharc ar an dóigh lenár seirbhísí agus gníomhaíochtaí a fheabhsú ar bhonn leanúnach.

CLÁR NA nÁBHAR

Intreoir	3
Sainmhínte ar an Chumhdach	6
Oiliúint ar Chumhdach & Maoirseacht na Foirne	7
Measúnú agus Bainistiú ar na Rioscaí Cumhdaigh	7
Oifigigh Chumhdaithe Ainmnithe	9
Aithint ar Cheisteanna Cumhdaigh	10
Freagairt ar na Ceisteanna Cumhdaigh	11
Taifid a Choinneáil agus Bainistiú Faisnéise	14
Tuairisciú ar Cheisteanna Cumhdaithe	17
Cinntí ar Ghearáin	21
Cóid Iompraíochta i dtaca le Cumhdach	23
Treorlínte i dtaca le Cumhdach	25

Aguisíní

1. Comhthéacs an Dí agus an Bheartais
2. Catagóirí Drochíde
3. Foirm Tuairisce ar Theagmhas
4. Measúnuithe Riosca ar Shláinte is Sábháilteacht
5. Treoir ar an dóigh le Measúnuithe Cuí Riosca a dhéanamh
6. Teimpléad le haghaidh Measúnú Riosca ar Chumhdach
7. Foirm Toilithe i dtaca le Grianghrafadóireacht agus Scannánú
8. Teagmhálacha úsáideacha

Intreoir

Tá Uiscebhealaí Éireann tiomanta do chumhdach ar fholláine gach duine a mbíonn muid i dteagmháil leo, trínár n-oibríochtaí gnó. Tá muid ag iarraidh go mbainfidh páistí agus daoine fásta úsáid agus sult as na saoráidí agus na seirbhísí a chuireann an t-eagras ar fáil, ar dhóigh a bhfuil sábháilte agus gan aon bhagairt díobhála.

Níl freagracht dhíreach ag Uiscebhealaí Éireann ar chúram ná oideachas do pháistí nó do dhaoine fásta mar chuid dár ngnáthghnó; ach bíodh sin mar atá, as siocair chineál ár gcuid oibre is cinnte go dtagann ár bhfoireann i dteagmhail leis na grúpaí seo ó am go chéile.

Tá sé riachtanach go bhfuil tuiscint ag an fhoireann ar fad ar na ceisteanna a bhaineann le cumhdach agus go bhfuil feasacht acu ar na creatlacha reachtacha a thugann aghaidh ar na ceisteanna sin. Is é is aidhm don bheartas seo tacú leis sin agus treoir a thabhairt ar an dea-chleachtas le bheith ag plé leis na grúpaí seo trínár nósanna imeachta.

Léirítear i mbeartas an eagrais agus sna nósanna imeachta a bhaineann leis, ár gcaidreamh le páistí agus le daoine fásta i ról cúramóra nó ‘caomhnóra’ ar leibhéal ard. Bíonn a leithéid de ghrúpaí a úsáideann ár saoráidí le haghaidh turais scoile, siúlóidí urraithe, raonta nádúir srl, de ghnáth faoi chúram ‘duine freagrach’ atá tiomnaithe ina leith sin, amhail múinteoir nó oibrí óige. Is é an phríomhfhreagracht atá ag an ‘duine fhreagrach’, ná cumhdach na bpáistí agus na ndaoine fásta atá faoina gcúram.

Tá súil ag Uiscebhealaí Éireann go mbeidh gach teagmháil idir ár bhfoireann agus na páistí is daoine fásta déanta de réir threoir na bprionsabal dea-chleachtais atá ar fáil sa Bheartas agus Nósanna Imeachta atá ag Uiscebhealaí Éireann le haghaidh Cumhdach Daoine i dTuaisceart Éireann.

Ach an fhoireann cloí leo, beidh feidhm ag an bheartas agus na nósanna imeachta mar chosaint orthu ar chásanna a d’fhéadfadh a bheith amhrasach.

Cuireadh ár Ráiteas um Chumhdach i dtoll a chéile ar aon dul leis na ceanglais in *The Children (Northern Ireland) Order 1995* agus an *Department of Health’s Cooperating to Safeguarding Children and Young People (2017)* agus in *Northern Ireland Adult Safeguarding Partnerships’ Adult Safeguarding Operational Procedures (2016)*.

Istigh inár mBeartas Cumhdaigh, tá:

- nósanna imeachta le haghaidh bainistiú líomhaintí ar dhrochíde nó ar mhí-iompair foirne i gcoinne páiste, duine óg, nó duine fásta a bhaineann úsáid as ár seirbhísí;
- nósanna imeachta le haghaidh earcaíocht shábháilte ar bhaill foirne le hobair le páistí, daoine óga, nó daone fásta i mbaol;
- sceideal oiliúna ina leagtar amach rochtain ar oiliúint is eolas ar chumhdach; ina measc sin aithint ar an tarlú díobhála;
- nósanna imeachta le haghaidh tuairiscíú ar bhuarthaí cumhdaigh do na húdaráis reachtúla.

Beidh na beartais agus na nósanna imeachta seo ina gcuidiú linn oibriú lenár bhfoireann le híoschaighdeán chumhdaigh atá comhaontaithe agus comhsheasmhach a bhunú agus a chur i bhfeidhm agus lenár n-ionchais a leagan amach i dtaca le haon obair le páistí, daoine óga, nó daoine fásta ionas go dtig linn tabhairt faoi cheanglais chumhdaigh go héifeachtach.

Is é a chreideann Uiscebhealaí Éireann go mbaineann an fhreagracht i dtaca le Cumhdach le gach aon duine. Is ceart bunúsach ag gach aon duine é beatha saor ó dhíobháil is drochíde a bheith acu. Tá ról le himirt ag gach aon duine a bhíonn i dteagmháil le páistí, le daoine óga, lena dteaghlach agus/nó le daone fásta i mbaol. Is é an dóigh is fearr na daoine is leochailí a chosaint ná na gairmithe a bheith soiléir faoi cad é is gá do gach duine acu a dhéanamh mar dhuine, agus an dóigh ar gá dóibh comhoibriú lena chéile.

Tá beartais agus nósanna imeachta curtha i dtoll a chéile ag Uiscebhealaí Éireann agus cuirfidh muid i bhfeidhm iad le cinntiú go mbeidh a fhios ag gach duine cén fhreagracht atá orthu i dtaca leis an ‘Dualgas

Chúraim' atá orthu ó thaobh páistí, daoine óga agus daoine fásta i mbaol de, agus go nglacann siad léi mar fhreagracht. Féachfaidh muid a chinntiú go reáchtálfar ár seirbhísí agus gníomhaíochtaí i dtimpeallacht ina bhfuil páistí, daoine óga agus daoine fásta ar fad sábhailte ó aon fhéidearthacht drochíde i gcruth ar bith.

Baineann an beartas seo leis na baill foirne go léir in Uiscebhealaí Éireann. Ní mór do bhaill foirne a bheith ar an eolas faoina ról agus a bhfreagracht le tabhairt faoin chumhdach de réir an dea-chleachtais. Cuirfidh Uiscebhealaí Éireann an oiliúint chuí ar fáil le feacht a mhúscailt ar cheisteanna drochíde agus le baill foirne a chur ar an eolas ar an bheartas, na nósanna imeachta agus na treoirlínte maidir le cumhdach.

Feidhmítear an beartas seo in éineacht le beartais agus nósanna imeachta eile de chuid an eagrais, lena n-áirítear:

- earcaíocht agus roghnúchán;
- sláinte agus sábháilteacht;
- comhdheiseanna;
- oiliúint;
- sceithireacht;
- araíonacht, casaoid agus achomhairc, srl.

Tiocfaidh beartais uile an eagrais go maith leis an bheartas cumhdaigh seo. Cinnteofar leis an chur chuige iomlánaíoch seo gur eagrais é atá slán sláintiúil don fhoireann, agus do na páistí, na daoine óga agus na daoine fásta a úsáideann na saoráidí de chuid Uiscebhealaí Éireann.

Cuirfear gach aon duine atá gníomhach le hUiscebhealaí Éireann ar an eolas faoin bheartas agus faoi na nósanna imeachta le haghaidh cumhdaigh a cuireadh i bhfeidhm leis an chosaint is fearr a thabhairt do pháistí, daoine óga, agus daoine fásta. Bainfear é seo amach trí scaipeadh an bheartais, oiliúint, agus múscailt feachta.

Is gá gach teagmhas nó buairt a thuirisciú don Oifigeach Cumhdaigh Ainmnithe i gcomhréir leis na nósanna imeachta atá leagtha amach sa doiciméad seo.

Beidh an ráiteas um an bheartas le haghaidh cumhdaigh ar taispeántas go feiceálach in oifigí agus in ionaid, agus chomh maith leis sin, ar na rannáin ábhartha ar ár suíomh gréasáin. Déantar athbhreithniú inmheánach air in aghaidh na bliana agus déanfar athbhreithniú seachtrach air gach trí bliana. Déantar leasuithe i gcomhréir le haon leasuithe a dhéantar sa reachtaíocht agus sna treoirlínte cleachtais.

Seo thíos na hOifigigh Chumhdaigh Ainmnithe in Uiscebhealaí Éireann i dTE:

Oifigeach Cumhdaigh Ainmnithe:	Francie Gallagher	francie.gallagher@waterwaysireland.org	028 66 346210 (TÉ) nó 048 66 346210 (Éire)
Oifigeach Cumhdaigh Ainmnithe:	Jean Errity	jean.errity@waterwaysireland.org	044 93 74940 (Éire) nó 00353 44 93 74940 (TÉ)
Leas-Oifigeach Cumhdaigh Ainmnithe:	Cormac McCarthy	cormac.mccarthy@waterwaysireland.org	061 92 2149 (Éire) nó 00353 61 92 2149 (TÉ)

Na haidhmeanna atá leis an Bheartas agus leis na Nósanna Imeachta le haghaidh Cumhdaigh

Tá Uiscebhealaí Éireann tiomanta do chleachtas a chosnaíonn páistí, daoine óga agus/nó daoine fásta i mbaol ó dhíobháil agus drochíde agus is é an aidhm atá againn timpeallacht a chruthú agus a chuireann a sábháilteacht chun cinn. Tugann Uiscebhealaí Éireann tacaíocht do chur chuige neamhfhulaingt maidir le drochíde agus díobháil de chineál ar bith, agus féachfaidh muid le cumhdach a thabhairt do pháistí, daoine óga agus daoine fásta i mbaol.

Is iad na haidhmeanna atá leis na beartais agus na nósanna imeachta seo:

- an gealltanais atá ag Uiscebhealaí Éireann a léiriú maidir le heagras a chruthú agus a choinneáil agus a chosnaíonn páistí, daoine óga agus daoine fásta ó dhíobháil, agus a chosnaíonn an fhoireann agus an t-eagras féin ó líomhaintí féideartha;
- a chinntiú go bhfuil ár mbaill foirne roghnaithe agus profa trí nósanna imeachta láidre a leagan síos ó thaobh earcaíochta agus roghnúcháin na mball foirne uile de, i gcomhréir leis na ceanglais reachtacha;
- a chinntiú go bhfuil ár mbaill foirne ar an eolas faoinár gcaighdeáin chumhdaigh;
- na rioscaí cumhdaigh a bhaineann lenár ngníomhaíochtaí a bhainistiú;
- nósanna imeachta a chur ar fáil le haghaidh maoirseacht iomchuí ábhartha, agus ceapachán na nOifigeach Cumhdaigh Ainmnithe san áireamh leis sin;
- treoirlínte a chur ar fáil ar an oiliúint chuí ar chumhdach don fhoireann ionas go mbeidh siad in ann drochíde a aithint agus freagairt a thabhairt uirthi;
- caighdeáin a shocrú le haghaidh bhainistiú na dtaifead, na rúndachta, agus roinnt an eolais ar chumhdach agus ar dhea-chleachtas, leis an fhoireann, páistí, daoine óga agus/nó daoine fásta i mbaol agus le tuismitheoirí/caomhnóirí/cúramóirí mar is cuí;
- treoir a chur ar fáil ar an dóigh ar ceart do bhaill foirne freagra a thabhairt ar nochtáí faisnéise
- nósanna imeachta agus treoir atá soiléir a chur ar fáil ar an dóigh ar gá do bhaill foirne dul i ngleic le haon teagmhais nó imní chumhdaigh;
- nósanna imeachta tuairisce atá soiléir a chur ar fáil i gcás ina bhfuil drochíde amhrasta nó iarbhír ar pháiste/dhuine óg agus/nó ar dhuine fásta;
- a chinntiú go mbeidh gníomh cuí i gcónaí déanta i gcás teagmhais chumhdaigh, ar aon dul leis an dea-chleachtas;
- cód iompraíochta atá soiléir a chur ar fáil agus ar gá do gach ball foirne glacadh leis, ar bharr na gcód iompraíochta le haghaidh páistí, daoine óga, úsáideoirí seirbhísí atá fásta, agus le haghaidh tuismitheoirí/caomhnóirí/cúramóirí;
- nós imeachta a chur ar fáil le plé le tuairimí agus gearáin;
- an tsábháilteacht ghinearálta agus an bainistiú éifeachtach a chinntiú i dtaca le gníomhaíochtaí Uiscebhealaí Éireann.

SAINMHÍNITHE AR AN CHUMHDACH

Is **páiste** (nó **leanbh**) é duine atá faoi bhun 18 mbliana d'aois, de réir an tsainmhínithe in [The Children \(Northern Ireland\) Order 1995](#)

Is duine fásta é duine ar bith atá 18 mbliana d'aois nó níos sine de réir an tsainmhínithe in [Age of Majority Act \(Northern Ireland\) 1969](#)

Cumhdach agus Cosaint PáistíTá níos mó i gceist le cumhdach ná cosaint páistí amháin. Ag tús an chumhdaigh, tá cur chun cinn agus gníomhaíocht choiscitheach, rud a ligeann do pháistí agus daoine óga fás aníos slán sábhailte ar dhóigh nach mbeidh drochthionchar imeartha ar a bhforbairt nó ar a bhfolláine. Ina measc sin, tacaíocht do theaghlaih agus an idirghabháil luath le riar ar riachtanais na bpáistí, agus anonn uathu sin go cosaint páistí. Tagraíonn cosaint páistí go sonrach don ghníomhaíocht a thugtar faoi le cosaint a thabhairt do pháiste nó duine óg aonair atá ag fulaingt nó ar dócha go ndéanfaí díobháil shuntasach orthu.

[Co-operating to Safeguarding Children and Young People In Northern Ireland, 2017](#)

Tá **cumhdach an duine fhásta** bunaithe ar chearta bunúsacha an duine agus ar an urraim ar chearta an duine fásta mar dhuine aonair; ar a bheith ag caitheamh le gach duine fhásta le dínit agus ag tabhairt urraime ar a cheart le roghnú. Is é atá i gceist leis sin, gach duine fásta a chumasú, iad siúd atá i mbaol díobhála san áireamh, lena sláinte agus a bhfolláine féin a bhainistiú agus lena gcoinneáil féin sábhailte. Cuimsíonn sé an idirghabháil le cosaint a thabhairt i gcás ina raibh díobháil, nó i gcás inar dócha go dtarlódh sí, agus cuimsíonn sé cur chun cinn na rochtana ar an chóras córa

[Adult Safeguarding: Prevention and Protection in Partnership, 2016](#)

Duine fásta faoi riosca díobhála: seo duine atá 18 mbliana d'aois nó níos sine, ar féidir le méadú a theacht ar a theagmháil le díobháil trí dhrochíde, dúshaothrú nó faillí, mar gheall ar:

- Tréithe pearsanta** ar féidir na nithe a leanas, agus nithe eile nach iad, a chur san áireamh leo: aois, míchumas, riachtanais speisialta oideachais, tinneas, anbhainne intinne nó colainne, nó lagú nó suaitheadh ar fheidhmiú na hintinne nó na hinchinne.

AGUS/NÓ

- Cortha an tsaoil** ar féidir na nithe a leanas, agus nithe eile nach iad, a chur san áireamh leo: aonrú, tosca socheacnamaíocha agus dálaí maireachtála timpeallachta.

Duine fásta a bhfuil cosaint de dhíth air: seo duine atá 18 mbliana d'aois nó níos sine, ar féidir le méadú a theacht ar a theagmháil le díobháil trí dhrochíde, dúshaothrú nó faillí, mar gheall ar:

- Tréithe pearsanta **AGUS/NÓ**
- Cortha an tsaoil **AGUS**
- Nach bhfuil sé in ann cosaint a thabhairt dá chuid folláine, sealúchas, acmhainní, ceart nó leasanna eile; **AGUS**
- Cúinsí ina ndéanann gníomh nó neamhghníomh duine eile díobháil dó, nó is dócha go ndéanfaidh siad sin díobháil dó

[Adult Safeguarding: Prevention and Protection in Partnership, 2016](#)

Le blianta beaga anuas, tá athrú suntasach tagtha i dtreo gan an téarma 'leochaileach' a úsáid le cur síos a dhéanamh ar dhuine fásta atá i mbaol féideartha ó dhíobháil nó drochíde. Féadann sé go n-aithníonn an duine **a bhfuil lagú air nó atá faoi mhíchumas** é féin - nó go n-aithnítear é - mar dhuine 'i mbaol' nó leochaileach; nó féadann sé nach n-aithníonn sé féin nó nach n-aithnítear é sin.

Crann Taca ar son Chumhdach an Duine Fhásta (CTCDF): is riachtanach an rud é seo do na seirbhísí dírithe – .i. na heagrais nó grúpaí ar fad a bhfuil baill foirne acu agus ar gá na baill seo a bheith profa ag leibhéal ar bith i gcomhréir leis an *Safeguarding Vulnerable Groups (Northern Ireland) Order 2007*. Mura bhfuil baill foirne ag eagrais nó grúpa ar gá na baill sin a bheith profa, níl sé éigeantach go mbeadh CTCDF ann.

Aithnítear, áfach, gur cuid den dea-chleachtas é CTCDF a bheith ag gach ghrúpa nó eagrais. Is é an tOifigeach Cumhdaigh Ainmnithe an Crann Taca ar son Chumhdach an Duine Fhásta atá ag Uiscebhealaí Éireann.

[Adult Safeguarding: Prevention and Protection in Partnership, 2016](#)

OILIÚINT AR CHUMHDACH & MAIRSEACHT NA FOIRNE

Tá Uiscebhealaí Éireann tiomanta do sheisiúin feasachta ar Chumhdach nó an leibhéal ábhartha oiliúna i gcomhréir leis an [SBN Learning and Development Strategy \(safeguardingni.org\)](#) agus an [Northern Ireland Adult Safeguarding Partnership Training Strategy 2013](#) a chur ar fáil don fhoireann ar fad.

Ar bharr oiliúint ar chumhdach, cuirfidh Uiscebhealaí Éireann ar fáil:

- oiliúint ionduchtaithe le baill foirne a chur ar an eolas faoin timpeallacht oibre in Uiscebhealaí Éireann, agus faoi ionchais agus riachtanais an phoist, lena n-áirítear comhlíonadh na mbeartas reatha ar fad mar atá siad leagtha amach ar an Inlón;
- féadann sé go mbíonn oiliúint ar scileanna ar leith de dhíth le baill foirne a chumasú leis na ceanglais riachtanacha ó thaobh sláinte agus sábháilteachta de a dhéanamh, mar shampla, oiliúint ar Gharchabhair, nósanna imeachta maidir le dóiteán.

Beidh an fhreagracht ar gach bainisteoir agus ar Acmhainní Daonna le cinntiú go bhfuil an fhoireann curtha ar an eolas faoin bheartas agus na nósanna imeachta le haghaidh Cumhdaigh atá ag Uiscebhealaí Éireann, agus go gcuireann siad i bhfeidhm iad mar is cuí do na rólanna fostaíochta de réir an chórais agus na dtreoirínite atá san eagrais.

MEASÚNÚ AGUS BAINISTIÚ AR NA RIOSCAÍ CUMHDAIGH

Is cuid lárnach den straitéis bainistíochta riosca atá ag Uiscebhealaí Éireann iad an measúnú agus an bainistiú ar na rioscaí cumhdaigh do pháistí, daoine óga agus/nó daoine fásta. Is é an aidhm atá ann na rioscaí cumhdaigh a mheasúnú agus a bhainistiú le dóchúlacht na rioscaí, nó an tionchar acu, a laghdú oiread agus is féidir. Baineann sé seo le gach gníomhaíocht san eagrais. Tá “neamhfhulaingt” i leith drochíde, is cuma cén áit a dtarlaíonn sí nó cén duine is cúis léi.

Is é atá i gceist leis an phróiseas measúnaithe riosca ar chumhdach, ná:

- na rioscaí a aithint; agus
- leibhéal an riosca a thomhas ach a thionchar féideartha agus dóchúlacht a tharlaithe a mheas.

Is é d’aidhm ag Uiscebhealaí Éireann, an dóchúlacht agus an tionchar drochíde a laghdú trí na rudaí seo a leanas:

- beartas le haghaidh earcaíocht slán a chur i bhfeidhm le cosc a chur ar dhaoine atá mí-oiriúnach a theacht isteach chuig Uiscebhealaí Éireann;
- oiliúint feasachta a chur ar bhaill foirne maidir le táscairí leochaileachta agus riosca agus maidir le comharthaí féideartha na drochíde agus é a chur ar a gcumas acu an dóigh le freagra luath a thabhairt ar aon bhuarthaí faoi dhrochíde atá iarmhír, líomhnaithe nó amhrastach;
- cinntiú a dhéanamh de go bhfuil an t-ionduchtú, an oiliúint, an tacaíocht agus an mhaoirseacht tugtha mar is ceart don fhoireann le linn a dtréimhse oibre le hUiscebhealaí Éireann;
- cód iompraíochta don fhoireann a chruthú ina leagtar amach cad é a chuimsítear faoi na hiompraíochtaí atá inghlactha agus an dea-chleachtas;
- beartas láidir le haghaidh sceithreachta a bheith ann le cultúr a chur chun cinn ina

bhfuil cuimsiú, follasacht agus oscailteacht ar fud an eagrais agus a chuid seirbhísí agus gníomhaíochtaí;

- nósanna imeachta atá soiléir a bheith ann le tuairisciú ar bhuarthaí/theaghmais chumhdaigh le tacú le baill foirne nuair a thugann siad dúshlán don droch-chleachtais nó nuair a bhíonn buarthaí orthu nó nuair a fhaigheann siad nochtáí faisnéise;
- na baill foirne a chur ar an eolas faoi rúndacht agus cosaint sonraí agus go háirithe faoin dóigh ar cóir aon eolas ar theagmhais/buarthaí cumhdaigh a bhainistiú;
- cleachtas agus bainisteoireacht mhaith ar an eagrais ar an iomlán, agus tacaíocht orthu sin trí réimse beartas agus nósanna imeachta san eagrais.

OIFIGH CHUMHDAITHE AINMNITHE

Tá freagracht ag na hOifigigh Chumhdaithe Ainmnithe in Uiscebhealaí Éireann a bheith mar fhoinse comhairle agus tacaíochta i dtaca le: cúrsaí cumhdaigh, comhordú gnímh ar chumhdach san eagra, agus idirchaidreamh leis na húdaráis reachtúla faoi aon chás drochíde, bíodh an drochíde iarbhir nó amhrastach, ar pháiste, ar dhuine óg nó ar dhuine fásta.

Cuirfear an fhoireann ar an eolas gurb iad na hOifigigh Chumhdaithe Ainmnithe na daoine a n-ardaítear aon buarthaí cumhdaigh leo. Níl aon fhreagracht ar ár Oifigigh Ainmnithe le fiosrú nó le deimhniú na mbuarthaí cumhdaigh agus níl aon ról comhairleoireachta orthu.

Beidh ainmneacha na nOifigeach Cumhdaithe Ainmnithe ar taispeánt mar chuid den ráiteas um chumhdach in oifigí agus in ionaid, chomh maith le rannáin ábhartha ar an tsuíomh gréasáin de gach gníomhaireacht, leis na tuismitheoirí/caomhnóirí/cúramóirí agus páistí, daoine óga, agus/nó úsáideoirí seirbhísí atá fásta a chur ar an eolas faoi na daoine a gcuirfidh na baill foirne na ceisteanna cumhdaigh anonn chucu de réir an nós imeachta tuairisce.

Dualgais agus freagrachtaí

Déanfaidh an t-Oifigeach Cumhdaigh Ainmnithe nó an Leas-Oifigeach:

- measúnú agus bainistiú ar na rioscaí cumhdaigh;
- eolas agus comhairle a chur ar fáil ar cheisteanna cumhdaigh ar son na foirne ar fad;
- féachaint le cinntiú go bhfuil an beartas agus na nósanna imeachta le haghaidh cumhdach in Uiscebhealaí Éireann á leanúint agus á gcoinneáil uasdátaithe i gcomhréir na reachtaíochta reatha agus an dea-chleachtas;
- idirchaidreamh a dhéanamh le hAcmhainní Daonna le clár oiliúna leanúnach a chomhordú don fhoireann;
- tabhairt faoi oiliúint le cinntiú go bhfuil siad eolach faoi cheisteanna cumhdaigh agus an oiliúint seo a athnuachan gach trí bliana le choinneáil cothrom-le-dáta ar an dea-chleachtas agus ar an reachtaíocht reatha;
- féachaint le teacht a bheith orthu agus le bheith ar fáil i rith an ama, ach ní ceart go gcuirfeadh sé sin cosc ar bhaill foirne aon ghníomhartha a dhéanamh i gcás éigeandála;
- glacadh le haon nochtáí faisnéise a dhéanann páiste, duine óg nó duine fásta le ball foirne, agus taifead a déanamh de;
- glacadh le haon buarthaí agus/nó líomhaintí ó pháistí, daoine óga agus/nó daoine fásta, agus taifead a déanamh de;
- daoine a threorú chuig na húdaráis nó na seirbhísí cuí, más amhlaidh atá buarthaí cumhdaigh acu nach mbaineann leis an gníomhaireacht;
- caidreamh a chothú leis na gníomhaireachtaí seachtracha cuí;
- tuairiscí do na seirbhísí reachtúla, lena chinntiú go bhfuil an t-eolas cuí ar fáil ag am an atreoraithe agus go bhfuil an t-atreorú dearbhaithe i scríbhinn, ar dhóigh faoi rún;
- cinntiú go bhfuil córais i bhfeidhm leis an cháipéisíocht cuí uile a thairfeadh agus a choinneáil mar a bhaineann le cumhdach;
- aon taifid scríofa a thairfeadh go slán agus faoi rún;
- An Phríomhfheidhmeannach / an Stiúrthóir Airgeadais & Pearsanra a chur ar an eolas faoi aon tuairiscí cumhdaigh ó bhaill foirne.

**Má bhíonn buairt cumhdaigh i gceist ó thaobh an Oifigigh Cumhdaigh Ainmnithe féin de -
Iarrtar ort an bhairt sin a thairiscíú don Ceannasaí AD.**

AITHINT AR CHEISTEANNA CUMHDAIGH

Níl sé furasta an drochíde a aithint. Níl sé i gcónaí simplí drochíde a aithint agus féadann sé go mbíonn níos mó ná cineál amháin díobhála nó díobhála suntasaí á imirt ar dhuine.

Is é is **buairt** ann ná mothúchán inní faoi iompraíocht nó cleachtas duine a d'fhéadfadh a bheith ina chomhartha taobh thiar d'fhadhbanna cumhdaigh.

Is é is **teagmhas** cumhdaigh ann ná nuair a tharlaíonn gníomh drochíde, iompraíocht mhíchuí, nó droch-chleachtas agus sin tugtha faoi deara ag duine éigin.

Is é is **líomhain** ann ná maíomh nó dearbhú go ndearna duine éigin gníomh nó gníomhartha drochíde.

Is **nochtadh faisnéise** é nuair a insíonn páiste, duine óg agus/nó duine fásta faoi dhrochíde. Féadann sé go luaitear drochídeoir atá 'ainmnithe' sa líomhain, nó féadann sé nach luaitear.

Níl an fhreagracht orainn in Uiscebhealaí Éireann cinneadh a ghlacadh cé acu ar tharla an drochíde nó nár tharla, nó má tá páiste nó duine óg nó duine fásta faoi riosca suntasach díobhála ó dhuine éigin.

Tá freagracht agus dualgas orainn, áfach, **gníomhú**: Is cóir do bhaill foirne aon bhuarthaí nó teagmhais chumhdaigh a thuairisciú don Oifigeach Cumhdaigh Ainmnithe ionas gur féidir leis na húdaráis chúí fiosrú, agus aon ghníomh is gá dóibh a ghlacadh, leis an pháiste, an duine óg nó an duine fásta a chosaint.

Tá bealaí éagsúla inarbh fhéidir thú a bheith curtha san airdeall go bhfuil duine ag fulaingt díobhála:

- is féidir go n-inseoidh siad duit;
- is féidir go n-inseoidh duine éigin duit faoina mbuarthaí nó faoi rud éigin a chuireann buairt ort;
- is féidir roinnt comharthaí de ghortú colanda a fheiceáil agus gan an léiriú ann go bhfuil míniú sásúil nó intuigthe faoina gcoinne;
- is féidir go dtabharfaidh na gothaí / an iompraíocht atá acu tuairim a thabhairt duit faoi dhrochíde nó faillí;
- cuireann iompraíocht an duine atá bainte leo míshuaimhneas ort (d'fhéadfadh baill foirne eile, lucht a gcomhaoise nó baill teaghligh a bheith i gceist);

Is cóir go bhfuil gach ball foirne in ann na comharthaí siúd a aithint agus a léiríonn, gur féidir é go bhfuil folláine nó sábháilteacht duine i mbaol, agus is cóir dóibh gníomhú dá bharr.

Cérbh é an drochídeoir? **Is féidir le duine ar bith a bheith ina dhrochídeoir.**

Cén áit a bhféadfadh an drochíde tarlú? **Is féidir go dtarlóidh drochíde in aon áit ar bith.**

Ní cóir aon duine ar bith a mheas 'taobh amuigh den amhras' maidir le drochíde a dhéanamh.

Má fheiceann ball foirne aon iompraíocht ar údar buartha é nó ar droch-chleachtas é, is gá dó é seo a thuairisciú don Oifigeach Cumhdaigh Ainmnithe. Is féidir gur mian le baill foirne urraim a thabhairt don neamhspleáchas/phríobháideacht agus gan a bheith cunórach, ach tá sé tábhachtach a mheabhrú go dtarlaíonn drochíde agus díobháil chomh minic céanna as siocair na faillí agus na heaspa cosanta agus mar a tharlaíonn leis na gníomhartha drochíde féin.

FREAGAIRT AR NA FADHBANNA CUMHDAIGH

Líomhaintí in éadan na foirne

Má dhéantar líomhain chumhdaigh in éadan duine de na baill foirne, is ceart í seo a thuairisciú don Oifigeach Cumhdaigh Ainmnithe, i gcomhréir leis an nós imeachta tuairisce. Déanfaidh an tOifigeach Cumhdaigh Ainmnithe teagmháil leis an Phríomhfheidhmeannach agus le hAcmhainní Daonna.

Más amhlaidh atá an líomhain in éadan an Oifigh Chumhdaigh Ainmnithe féin nó é bainteach leis an chás, is ceart tuairisc a dhéanamh don Cheannasaí AD.

Déanfaidh an tOifigeach Cumhdaigh Ainmnithe breithmheas ar an líomhain agus déanfaidh sé amach má thagann an líomhain leis an tairseach le haghaidh atreorú seachtrach chuig foirne de chuid Thairseach an Iontaobhais Sláinte agus Cúraim Sóisialta (ISCS) nó chuig Seirbhís Póilíneachta Thuaisceart Éireann (SPTÉ). Mura bhfuil an tOifigeach Cumhdaigh Ainmnithe cinnte má thagann an líomhain leis an tairseach le haghaidh atreorú seachtrach, is ceart dó comhairle a lorg ón ghníomhaireacht chuí. Beidh ar Acmhainní Daonna teagmháil a dhéanamh, de réir mar is gá, leis an ISCS i gcomhréir leis na nósanna imeachta smachta.

Is féidir fionraí shealadacha a mheas le cur ar an bhall foirne (nó an duine sin a aistriú go dualgais eile) a fhad is a dhéanann na húdaráis reachtúla aon fhiosrúchán.

Más ionann na líomhaintí sin agus gníomh (nó gníomhartha) ar féidir gur mí-iompar tromchúiseach é, cuirfidh roinn Acmhainní Daonna in Uiscebhealaí Éireann tús leis na nósanna imeachta smachta go himmheánach.

Buarthaí maidir le gan cloí leis na Beartais agus Nósanna Imeachta le haghaidh Cumhdaigh

Má tá buarthaí ag baill foirne in Uiscebhealaí Éireann faoi chomhghleacaí nach gcomhlíonann na ceanglais inár mBeartas agus Nósanna Imeachta le haghaidh Cumhdaigh, sa chéad dul síos, is ceart don líne bainisteoir agus/nó ionadaí ó Acmhainní Daonna a chur i gcuimhne don chomhghleacaí sin an tábhacht leis an chloí lenár mbeartais, nósanna imeachta agus dea-chleachtas.

Má tá buarthaí ag baill foirne go fóill, is ceart iad seo a ghlacadh go dtí an Oifigeach Cumhdaigh Ainmnithe. Déanfaidh an Oifigeach Chumhdaigh Ainmnithe teagmháil le bainisteoir líne an duine agus féadfaidh sé an cás a atreorú chuig Acmhainní Daonna más gá.

Ag tabhairt faoi Nochtaí Faisnéise agus Buarthaí

Labhróidh páistí, daoine óga agus daoine fásta faoina mbuarthaí agus a bhfadhbanna le daoine a bhfuil iontaobh acu iontu; ní féidir a rá gur ionann na daoine sin agus baill foirne shinsearacha i gcónaí. Bíodh sin mar atá, caithfidh muid a bheith san airdeall agus gan a bheith ag dréim le marthanóirí drochíde a bheith ag caint fúithi. In amanna, léireoidh siad comharthaí/iompraíocht a thabharfaidh le fios go bhfuil drochíde á déanamh orthu. Má léiríonn, tá sé tábhachtach é sin a nótaíl, agus fiosrú má tá rud éigin ba mhaith leis an pháiste/duine óg nó an duine fásta a roinnt leat. Má thagann duine chugat a shíleann tú atá ag iarraidh a insint duit faoi dhrochíde a d'fhulaing siad, is cóir duit éisteacht go dearfach agus na nósanna imeachta le haghaidh tuairisciú ar bhuarthaí cumhdaigh a leanúint, ach tá roinnt breathnuithe breise is cóir duit a ghlacadh:

- **Déan cinnte de faoi shábháilteacht láithreach** an duine. Má tá gá le cuidiú práinneach leighis/cuidiú ó SPTÉ, cuir gloach ar an seirbhís éigeandála;

- **Coinnigh socair agus tabhair cluas ghéar éisteachta:** Ná léirigh do thuairimí féin ar chúrsaí. Má bhíonn freagairt asat a léiríonn geit nó díchreideamh, d'fhéadfadh an duine 'druidim síos', tarraingt siar nó scor den chaint mar iarracht aige fanacht socair;
- **Léirigh aird ar an scéal agus tabhair aitheantas don rud atá ráite;** Tá a scéal inste duit aige as siocair go bhfuil sé ag iarraidh cuidiú agus go bhfuil an muinín aige gur tusa an duine a chreidfidh ann agus a chuideoidh leis;
- **Inis dó nach airsean atá aon locht.** Ní luíonn locht na drochíde leis an duine féin agus caithfidh sé a bheith ar an eolas air sin.
- **Inis don duine go ndearna sé an rud ceart insint duit;** Is féidir le hathdhearbhú tionchar mór a imirt ar an duine a bhfuil ag coinneáil na drochíde faoi rún.

Is féidir go mbeith sé iontach deacair do dhuine an drochíde a nochtadh. Go minic, bíonn eagla ar dhuine go mbeidh drochthorthaí de thairbhe an nochta. Cuireann roinnt daoine moill ar insint do dhuine éigin le tamall fada, agus tá daoine eile ann nach n-inseoidh go deo, fiú más mian leo. Is mór le daoine nuair a chreidtear iad agus tá sé riachtanach go ngníomhaíonn tú ar an rud a insíodh duit.

- **Abair leis go gcreideann tú é.** Is féidir le duine an drochíde a choinneáil faoi rún má tá eagla air nach gcreidfeadh é. D'inis sé duit mar tá cuidiú uaidh agus tá muinín aige gur tú an duine a chreidfidh ann agus a chuideoidh leis.
- **Ná labhair leis an drochídeoir líomhnaithe.** Má thugann tú aghaidh ar an drochídeoir líomhnaithe faoina raibh inste duit, d'fhéadfadh sé sin cúrsaí a dhéanamh níos measa don duine;
- **Mínigh cad é an chéad rud eile a dhéanfaidh tú.** Mínigh don duine ar dhóigh atá fóirsteanach dá aois go mbeidh ort tuairisc ar an drochíde a dhéanamh do dhuine eile a bheidh in ann cuidiú.

Nuair a ghlactar nochtadh faisnéise ó dhuine fásta tá sé tábhachtach a bheith oscailte agus follasach faoi na céimeanna a bheidh ort a ghlacadh i ndiaidh an nochta faisnéise. Cuimhnigh cumas an duine a mheas.

Ag brath ar na cúinsí ar leith atá i gceist, m.sh. aois an duine, leibhéal tuisceana, is féidir go mbeidh gá le hionadaí a bheith i láthair go mbeidh tú in ann guth an duine fhásta a chluinstin níos éifeachtaí. D'fhéadfadh an ceannaire ar ghrúpa an duine, cúramóir nó tuismitheoir a bheith i gceist, ach ab é gur é féin an duine faoi chaibidil. Mura bhfuil an duine maoirseachta ar fáil, is féidir ball foirne eile (an Crann Taca ar son Chumhdach an Duine Fásta/an tOifigeach Cumhdaigh Ainmnithe, más féidir) a fháil le cuidiú le hionadaíocht a dhéanamh ar ghuth an duine fhásta más gá.

- **Inis don duine go gcreidfeadh san eolas a tugadh** agus tabhair mionsonraí ar cad é an chéad chéim eile, ina measc sin teorannacha agus críocha na rúndachta;
- **Mínigh dó go bhfuil an dualgas ort do bhuairt a chur in iúl do** d'Oifigeach Cumhdaigh Ainmnithe ach ab é go méadóidh sé sin an riosca don duine – .i. gur cúis na líomhaintí é an tOifigeach Chumhdaigh Ainmnithe. Sa chás seo, is cóir dul i dteagmháil leis an Leas-Oifigeach Cumhdaigh Ainmnithe;
- **Chuir an duine ar a shuaimhneas go gcoinneofar páirteach ag gach aon chéim é;** mínigh go mbeidh an tOifigeach Chumhdaigh Ainmnithe ag lorg toil an duine sula gcuirfeadh aon atreorú chuig gníomhaireachtaí seachtracha;
- **Má shíleann tú gur tharla coir,** bí ar an eolas go bhféadfadh gá a bheith le fianaise leighis agus le fianaise fhóiréinseach. Meas an gá le hatreorú tráthúil chuig SPTÉ agus déan cinnte nach ndéanfaidh tú rud ar bith lena héilliú.
- **Comhlánaigh foirm le haghaidh Teagmhas Cumhdaigh** chomh luath agus is féidir agus déan tuairisc láithreach chuig an Oifigeach Cumhdaigh Ainmnithe.

Is cuma má fhaigheann tú nochtadh faisnéise ó pháiste, duine óg nó duine fásta, **NÁ DÉAN NA NITHE SEO A LEANAS:**

- Scor a chur de dhuine faisnéis a nochtadh duit;

- Gealltanais a thabhairt faoin todhchaí;
- Gealltanais a thabhairt rúin a choinneáil;
- An duine líomhnaithe i leith coire a cháineadh;
- Úsáid a bhaint as treoircheisteanna nó focail a chur i mbéal duine;
- Brú a chur ar an duine tuilleadh mionsonraí a thabhairt nó iarraidh air an scéal a athrá gan ghá;
- Béadán a dhéanamh faoin nochtadh faisnéise nó eolas a chur anonn chuig duine eile nach bhfuil gá dlisteanach aige air;
- Teagmháil a dhéanamh leis an duine atá líomhnaithe i leith na díobhála;
- Féachaint le cúrsaí a fhiosrú tú féin;
- Mionsonraí a bhaineann le do bhuarthaí a fhágáil ar ghlórphost nó ar ríomhphost.

Ná bíodh moill ort tuairisciú ar an drochíde. Is a luaithe a dhéantar an tuairisciú ar an drochíde i ndiaidh an nochtadh faisnéise, is amhlaidh is fearr.

Déan tuairisc láithreach don Oifigeach Cumhdaigh Ainmnithe. Comhlánaigh Foirm le haghaidh Teagmhas Cumhdaigh agus cuir anonn chuig an Oifigeach Cumhdaigh Ainmnithe í chomh luath agus is féidir. Déanfaidh an tOifigeach Cumhdaigh Ainmnithe aon ghníomh láithreach is gá le cinntiú, i dtaca leis an pháiste, an duine óg nó an duine fhásta atá i mbaol díobhála de, go mbeidh siad slán, agus déanfaidh sé cinneadh ar cá huair a bheidh sé fóirsteanach labhairt leis an duine faoi na buarthaí agus aon gníomhartha atá beartaithe.

An dóigh le Nochtadh Faisnéise a Taifeadadh

Má nochtann duine éigin faisnéise drochíde duit, is gá duit Foirm le haghaidh Teagmhas Cumhdaigh (féach Agusín 3) a chomhlánú agus í a thabhairt do d'Oifigeach Cumhdaigh Ainmnithe. Má tá deacrachtaí teanga nó litearthachta agat, féadann an tOifigeach Cumhdaigh Ainmnithe cuidiú leat leis an fhoirm a comhlánú, ach is gá é seo a thaifeadadh ar an fhoirm teagmhais.

Coinneoidh an tOifigeach Cumhdaigh Ainmnithe an Foirm le haghaidh Teagmhas Cumhdaigh go slán agus faoi rún. Coinneofar na taifid maidir le cumhdach daoine fásta faoi “stádas cosanta” (mar atá sainmhínithe sa reachtaíocht um Chosaint Sonraí) go ceann 3 bliana i ndiaidh an teagmhais/buartha agus má iarrann SPTÉ nó an tISCS iad, go dtí go ndearbhaíonn siad nach bhfuil an fhaisnéis de dhíth níos mó. Coinneofar na taifid a bhaineann le páistí agus daoine óga faoi “stádas cosanta” (mar atá sainmhínithe sa reachtaíocht um Chosaint Sonraí) go dtí an 23ú breithlá den pháiste/duine óg, bíodh an dáta sin ar eolas nó braite.

Nuair atá tú ag glacadh taifid ar nochtadh faisnéise, is gá duit:

- nóta a dhéanamh, chomh luath agus atá sin indéanta, ar cad é a dúirt an duine sna focail a d'úsáid sé féin;
- cur síos a dhéanamh ar na dálaí faoin dóigh ar tháinig an nochtadh faisnéise chun tosaigh. Cúram a ghlacadh le hidirdhealú a dhéanamh idir fíric, breathnú, líomhain agus tuairim. Tá sé tábhachtach go bhfuil an t-eolas atá agat cruinn; agus,
- bíodh sé ar d'intinn agat gá na rúndachta, agus nach cóir an t-eolas seo a roinnt ach le d'oifigeach cumhdaigh ainmnithe agus le daoine eile ar bhonn an riachtanais eolais.

Toiliú agus Cumas i dtaobh Daoine Fásta atá i mBaol

Tá sé tábhachtach go bhfuil an duine fásta atá i mbaol páirteach le linn an phróisis agus an toiliú a lorg uaidh le haghaidh aon atreorú chuig an ISCS nó chuig SPTÉ mura bhfuil an duine fásta sin a bhfuil cosaint de dhíth air i ngarbhaol díobhála. [Ní faoi na hOifigigh Chumhdaithe Ainmnithe atá sé cumas na ndaoine fásta a dhéanamh amach](#); má tá éiginnteacht ort faoi inmhe duine fásta a thoiliú a thabhairt, is cóir duit teagmháil a dhéanamh leis an Fhoireann um Chumhdach ar Dhaoine Fásta de chuid an ISCS le haghaidh comhairle agus treorach.

Mura bhfuil an duine fásta i mbaol ag iarraidh an atreoraithe chuig an ISCS nó chuig SPTÉ, is gá don Oifigeach Cumhdaigh Ainmnithe teagmháil a dhéanamh leis an Fhoireann um Chumhdach ar Dhaoine Fásta le haghaidh comhairle agus treoir ar ar cóir atreorú nó nach cóir. Beidh tionchar ag na tosca sin más amhlaidh is gá atreorú a dhéanamh gan toiliú nó nach gá:

- An bhfuil an cumas ag an duine an cinneadh seo a ghlacadh?
- An bhfuil an t-eolas cruinn agus tugtha ina iomlán don duine ar dhóigh a dtuigeann sé?
- An bhfuil tionchar míchuí nó comhéigeán á n-imirt air?
- An ionann an duine ar údar díobhála é agus duine den fhoireann, nó duine nach bhfuil teagmháil leis an duine fhásta ach amháin go bhfuil siad beirt araon ag úsáid na seirbhíse?
- An bhfuil duine ar bith eile i mbaol ón duine is údar díobhála é?
- An bhfuil aon choir amhrasta nó líomhnaithe i gceist?

Is féidir leis an ISCS cinneadh gur cóir atreorú gan toiliú a dhéanamh, agus is cóir duit na treoracha uathu i dtaobh an atreoruithe a leanúint.

Má tá an cinneadh déanta nach dtagann an bhuairet (na buarthaí) leis an tsainmhíniú ar dhuine fásta i mbaol nó ar dhuine a bhfuil cosaint de dhíth air, agus mura féidir atreorú a dhéanamh gan toiliú, is gá na buarthaí atá ardaithe a thairfeadh; aon ghníomh a rinneadh san áireamh; mar aon leis na fáthanna nach ndearnadh atreorú chuig an ISCS.

Sna cásanna ina bhfuil an duine a bhfuil cosaint de dhíth air i ngarbhaol, is féidir nach mbeifear in ann na mianta atá aige a phlé leis agus nach mbeifear in ann an toiliú bailí a fháil. I gcásanna mar sin, is cóir don bhall foirne cibé gníomh a dhéanamh is a mhóthaíonn sé atá cuí le cosaint a thabhairt don duine fhásta i mbaol, agus idirghabháil leighis agus/nó idirghabháil ó SPTÉ a bheith ina measc sin.

TAIFID A CHOINNEÁIL AGUS BAINISTIÚ FAISNÉISE

Is cuid lárnach d'obair éifeachtach idir-ghníomhaireachta, idirdhisciplíneach ó thaobh an chumhdaigh iad coinneáil taifead agus bainistiú faisnéise. Má bhíonn neamart i dtaifeadadh faisnéise, i dtuiscint ar a tábhacht, ina chomhroinnt ar bhonn cuí agus tráthúil nuair a bhfuil cuspóir leis agus ansin i ndéanamh an ghnímh chuí, is féidir sin bac a chur ar obair na ndaoine sin a bhfuil sé de ról acu páistí, daoine óga agus daoine fásta a choinneáil slán.

Cosaint Sonraí

Féadann sé go mbíonn an fhaisnéis a fhaigheann an t-eagras agus iad i mbun a ndualgais cosanta páistí agus chumhdaigh, a bheith ina faisnéis phearsanta faoi pháiste, duine óg nó duine fásta ar leith, agus mar sin de bíonn sí rialaithe de réir dualgas rúndachta an dhlí choiteann agus an [Data Protection Act 1998 \(legislation.gov.uk\)](https://legislation.gov.uk)

Tá na dualgas ar na hOifigigh Cumhdaigh Ainmnithe na taifid ar chumhdach a choinneáil go slán agus an fhaisnéis a chomhroinnt ar bhonn cuí agus tráthúil nuair a bhfuil cuspóir leis sin leis an Táirseach ISCS, SPTÉ, agus tá dualgas orthu tuairisciú gur tharla teagmhas nó nochtadh faisnéise chuig an Phríomhfheidhmeannach nó chuig an Stiúrthóir Airgeadais & Pearsanra.

Aithníonn Uiscebhealaí Éireann an gá atá le comhlíonadh na ndlíthe éagsúla a rialaíonn an phróiseáil sonraí pearsanta a bhaineann le daoine aonair agus i gcomhréir leis an reachtaíocht le haghaidh Cosaint Sonraí. Tá siad seo le fáil inár mBeartas le haghaidh Cosaint Sonraí. Aithníonn an t-eagras an tábhacht a bhaineann leis an ionramháil cheart dhleachtach ar na sonraí pearsanta. Bíodh siad ar pháipéar, ar ríomhaire nó ar mheáin eile, beidh gach sonra pearsanta le hionramháil faoi réir na gcumhdach dleachtach cuí:

- Beidh aon bhunsonra a bhailítear, m.sh. ar fhoirmeacha clárúcháin srl, coinnte go slán taobh istigh d'fhillteáin nó córais comhdúcháin.
- Ní mór aon sonra pearsanta nó rúnda a bhailítear, a choinneáil istigh i dtimpeallacht slán agus ní ceart rochtain a bheith air ach ag pearsanra údaraithe.

Ar iarratas, inseofar do pháistí, daoine óga, úsáideoirí seirbhíse fásta agus tuismitheoirí/caomhnóirí/cúramóirí an dóigh a mbeidh an fhaisnéis curtha in úsáid, i dtaisce agus roinnte (más cuí) sula gcuirfidh siad ar fáil í. Is é de cheart acu aon fhaisnéis orthu féin atá á gcoinneáil a fheiceáil.

Rúndacht & Roinnt na Faisnéise

Tá sé tábhachtach go bhfuil muinín ag gach duine atá i gceist nach mbeidh an fhaisnéis nochtaithe ach ar chúiseanna ar mhaithe leis na leasanna is fearr don pháiste, duine óg nó duine fásta.

Tá Oifigigh Chumhdaigh Ainmnithe ag Uiscebhealaí Éireann, a bhfuil sainoilíúint acu i réimse cumhdaigh reachtúla, daoine óga agus daoine fásta agus tá siad tiomanta don bhunphrionsabal rúndachta.

Sna cásanna nuair a thagann buarthaí cumhdaigh chun tosaigh, áfach, ní mór faisnéis a roinnt ar bhonn 'riachtanas eolais' ar na leasanna is fearr don pháiste/duine óg/duine fásta i mbaol, leis na húdaráis reachtúla ábhartha agus, más cuí, le tuismitheoirí/caomhnóirí/cúramóirí.

- I dtaobh soláthar comhréireach faisnéise de chuig na húdaráis reachtúla atá riachtanach le cosaint a thabhairt do pháiste/duine óg/duine fásta i mbaol, ní sárú é sin ar rúndacht nó cosaint sonraí;
- Tá sé de cheart ag tuismitheoirí/caomhnóirí/cúramóirí agus ag páistí/daoine óga/daoine fásta an t-eolas a bheith acu má tá faisnéis phearsanta á roinnt, ach ab é go bhféadann sé sin breis baoil a chur ar an pháiste, duine fásta a bhfuil díobháil á déanamh air, nó go gcuirfeadh sé a tuairisceoir i mbaol.

Is gá do bhaill foirne tuairisciú ar fhaisnéis faoi chúram nó sábháilteacht páiste, duine óg nó duine fásta, nó nuair atá tuairim acu go bhfuil coir i gceist, don Oifigeach Cumhdaigh Ainmnithe de réir na nósanna imeachta tuairisce agus na foirmeacha cuí a úsáid.

Ar dtús, ní bheidh rochtain ar na taifid srianta ach ag (Leas-)Oifigeach Cumhdaigh Ainmnithe amháin agus, nuair is cuí, ag na gníomhaireachtaí reachtúla.

Sna cásanna ina gcuirtear tús le Nósanna Imeachta Smachta i ndiaidh seasaimh gearáin, féadfar na taifid ábhartha a chur ar fáil don Phainéal Smachta.

I measc na dtaifead a bheidh le coinneáil ag an Oifigeach Ainmnithe, beidh:

- líomhaintí/buarthaí faoin drochíde;
- foirmeacha tuairisce ar theagmhas;
- atreoruithe chuig gníomhaireachtaí reachtúla;
- torthaí agus tuairiscí ó ghníomhaireachtaí reachtúla;
- tuairiscí ar theagmhas faoi iompraíocht toirmeascach nó dúshlánach;
- tuairiscí a thagann chun cinn ar theagmhais a bhaineann le páistí nó daoine fásta i mbaol atá cailte nó gortaithe.

Roinnfidh Uiscebhealaí Éireann an fhaisnéis seo le gníomhaireachtaí seachtracha, agus leis na gníomhaireachtaí reachtúla sin san áireamh a bhfuil dualgas cumhdaigh orthu.

Beidh fáil ag páistí, daoine óga agus daoine fásta, agus a dtuismitheoirí/caomhnóirí/cúramóirí, ar eolas faoi Uiscebhealaí Éireann. Beidh siad:

- curtha ar an eolas faoin bheartas cumhdaigh agus treoraithe chuig an áit is féidir leo cóip a fháil;
- curtha ar an eolas faoi na nósanna imeachta le haghaidh tuairisciú agus faoi ainm an Oifigigh Cumhdaithe Ainmnithe agus ainm an Leas-Oifigigh;

- in ann cóip den ráiteas um an bheartas le haghaidh cumhdaigh a fháil ach é a iarraidh;
- curtha ar an eolas faoi na nósanna imeachta le haiseolas a thabhairt agus le gearán a dhéanamh;

TUAIRISCIÚ AR CHEISTEANNA CUMHDAITHE

CÉIM 1 – TUAIRISCIÚ Gach ball den fhoireann

Mar chuid de do ról in Uiscebhealaí Éireann, más amhlaidh:

- (a) a shíleann tú go raibh, nó go bhfuil, páiste, duine óg nó duine fásta i mbaol drochíde; nó
- (b) a rinneadh nochtadh faisnéise a roinnt leat; nó
- (c) a fhaigheann tú gearán ó dhuine den phobal a bhaineann le saincheist chumhdaigh; nó
- (d) a bhíonn líomhain dhíreach curtha i do leith nó i leith baill eile den fhoireann; nó
- (e) a fheiceann tú iompraíochtaí ar chúis bhuartha iad ó dhuine den phobal (bíodh sé ina dhuine óg nó fásta) a bhaineann le cumhdach páistí, daoine óga nó daoine fásta;
- (f) a thagann tú ar eolas go bhfuil droch-chleachtas cumhdaigh ar siúl, má shíleann seans go bhfuil droch-chleachtas cumhdaigh ar siúl, nó insítear duit faoi rud éigin a d'fhéadfadh a bheith ina dhroch-chleachtas.

Is gá duit Foirm le haghaidh Teagmhas Cumhdaigh a comhlánú agus tuairisc a dhéanamh don Oifigeach Cumhdaigh Ainmnithe.

Ná déan fiosrúchán tú féin - Go díreach, déan éisteacht

Ná déanadh aon bhall foirne iarracht, faoi chúinse ar bith, tabhairt faoin fhadhb drochíde as a chonlán féin. Cuir fios ar d'Oifigeach Cumhdaigh Ainmnithe

Gníomh Éigeandála

Má tá cosaint láithreach ó dhíobháil de dhíth ar an pháiste, is gá duit dul i dteagmháil le SPTÉ, Otharcharr, nó an Táirseach ISCS láithreach bonn. Cuir fios ar an Oifigeach Cumhdaigh Ainmnithe chomh luath agus a bheidh deis agat.

Scríobh nótaí mionchúiseacha ar an fhoirm le haghaidh teagmhas cumhdaigh ar a bhfaca tú, ar ar chuala tú nó ar a n-insíodh duit.

Cuir do shíniú agus an dáta ar an fhoirm agus tabhair don Oifigeach Cumhdaigh Ainmnithe é

Gníomh Neamh-Éigeandála

Mura bhfuil an páiste i mbaol láithreach díobhála, scríobh nótaí mionchúiseacha ar a bhfaca tú, ar ar chuala tú nó ar a n-insíodh duit ar an Fhoirm le haghaidh Teagmhas Cumhdaigh.

Cuir do shíniú agus an dáta ar an fhoirm agus tabhair don Oifigeach Cumhdaigh Ainmnithe é agus leanfaidh seisean an nós imeachta leagtha amach i gCéim 2.

Teagmhálacha le haghaidh Cumhdach Páistí agus Daoine Óga

An Fhoireann Tairisí: Guthán: (028) 82 835156. Bíonn oibrí sóisialta ar dualgas ar fáil le do ghlaoch a ghlacadh Luan-Aoine 9am-5pm (seachas laethanta saoire bainc)

An tSeirbhís Réigiúnach um Obair Sóisialta Éigeandála (SROBÉ) [Regional Emergency Social Work Service (RESWS)] Guthán: (028) 9504 9999 Bíonn oibrí sóisialta ar dualgas ar fáil le do ghlaoch a ghlacadh 9am-5pm i rith na seachtaine nó 24 uair a chloig ag deireadh na seachtaine agus laethanta saoire bainc.

SPTÉ: Guthán: 101

Líne chabhrach an NSPCC: 0808 800 5000 nó r-phost: help@nspcc.org.uk

Teagmhálacha le haghaidh Cumhdach Daoine Fásta

SPTÉ: Guthán: 101

Foireann Chumhdaigh in Iontaobhas SCS Bíonn oibrí sóisialta ar dualgas ar fáil le do ghlaoch a ghlacadh Luan-Aoine 9am-5pm (seachas laethanta saoire bainc)

Obair Shóisialta Éigeandála (Taobh Amuigh d'Uaireanta Oibre) 028 9504 9999 Bíonn oibrí sóisialta ar dualgas ar fáil le do ghlaoch a ghlacadh 9am-5pm i rith na seachtaine nó 24 uair a chloig ag deireadh na seachtaine agus laethanta saoire bainc.

Céim 2a – Breithmheas agus Atreorú na mBuarthaí Cumhdaigh Páistí Oifigigh Chumhdaigh Ainmnithe

Ar fáil tuairisce ar bhuarthaí dó, is gá don Oifigeach Cumhdaigh Ainmnithe an bhuaire a bhreithmheas, taobh le haon eolas eile ábhartha, agus cinneadh a ghlacadh, go minic in idirchaidreamh le daoine eile, ar na gníomhartha is cóir a ghlacadh. Cuirfidh an tOifigeach Cumhdaigh Ainmnithe eolas ar na hOifigigh Chumhdaigh Ainmnithe/Duine Idirchaidrimh Ainmnithe de chuid an dá ranna urraithe faoi atreoruithe seachtracha ar bith.

Is cóir an fhoireann den Tairseach ISCS nó SPTÉ a chur ar an eolas nuair atá forais réasúnacha ann i dtreo buartha go bhféadfadh sé go ndéanfadh drochíde ar pháiste nó ar dhuine óg, nó go bhfuil sí á déanamh, nó go bhfuil baol drochíde ann.

Má tá an páiste/duine óg i ngarbhaol díobhála, is cóir duit atreorú chuig SPTÉ nó chuig an Tairseach ISCS gan mhoill.

Téigh ar lorg comhairle

Mura tá tú mé cinnte faoi cén gníomh is cóir duit a dhéanamh, téigh ar lorg comhairle ó Fhoireann Tairisí an ISCS nó ón NSPCC.

Ceist Chumhdaigh

Má shíltear nó má tá buarthaí ann, ach gan aon gharbhaol dhiobhála

Atreoraigh chuig Foireann Tairisí an ISCS ábhartha i scríbhinn agus an Fhoirm le haghaidh Teagmhas Cumhdaigh á húsáid.

Ceist Chosanta

Má tá riosca soiléir ann de gharbhaol/choir líomhnaithe, atreoraigh chuig an Tairseach ISCS/SPTÉ é

Atreoraigh **láithreach bonn** tríd an ghuthán chuig foireann Tairisí an ISCS, SPTÉ, Otharcharr.

Agus atreorú práinneach tríd an ghuthán á dhéanamh agat, beidh ort an t-atreorú atá déanta agat a dhearbhu i scríbhinn taobh stigh de 24 uair an chloig.

Gan Aon Cheist Chumhdaigh Ann

Déan taifead den Chinneadh ar an Fhoirm le haghaidh Teagmhas Cumhdaigh

Aimsigh ceisteanna oiliúna nó dea-chleachtais a bhfuil aird de dhíth orthu

Cibé cinneadh a bheidh agat, **IS GÁ** duit:

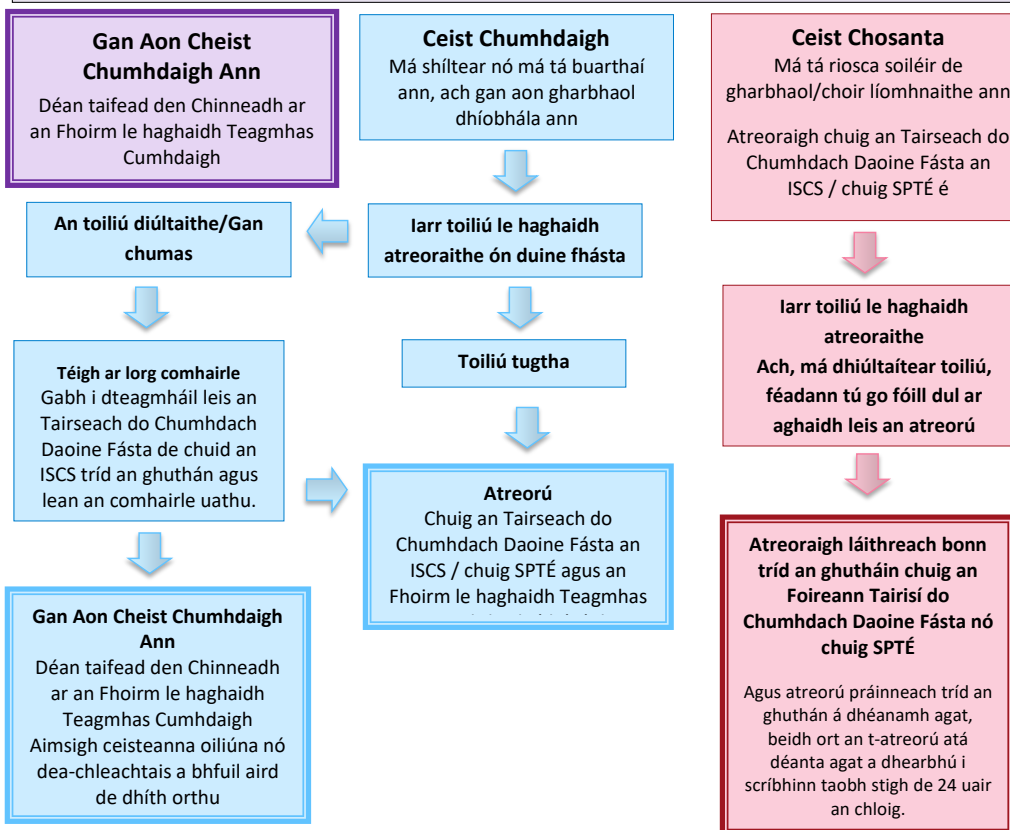
- Taifead a dhéanamh ar gach gníomh a dhéantar, ar na fáthanna taobh thiar dóibh, agus ar cé a rinne na gníomhartha.
- Taifead iomlán a choinneáil ar na gníomhartha agus ar na cinntí ar fad.
- Cinnte a dhéanamh de go bhfuil tréadchúram ar fáil don fhoireann/oibrí deonach mar is cuí.

Is gá duit a oiread mionsonraí agus is féidir a chur ar fáil (ainm an pháiste, seoladh, na dálaí). Bí cinnte de go mbeidh siad sin ar fáil agus tú ag déanamh atreoruithe.

Céim 2b – Breithmheas agus Atreorú na mBuarthaí Cumhdaigh Páistí Oifigigh Chumhdaigh Ainmnithe

Ar fáil tuairisce ar bhuarthaí dó, is gá don Oifigeach Cumhdaigh Ainmnithe an bhuairt a bhreithmheas, taobh le haon eolas eile ábhartha, agus cinneadh a ghlacadh, go minic in idirchaidreamh le daoine eile, ar na gníomhartha is cóir a dhéanamh. Cuirfidh an tOifigeach Cumhdaigh Ainmnithe eolas ar na hOifigigh Chumhdaigh Ainmnithe/Duine Idirchaidrimh Ainmnithe de chuid an dá ranna urraithe faoi atreoruithe seachtracha ar bith. *Mura bhfuil tú cinnte faoi cén gníomh is cóir duit a dhéanamh, téigh ar lorg comhairle ó Fhoireann Tairisí an ISCS nó ó SPTÉ.*

Má tá an duine fásta i ngarbhaoil díobhála, is cóir duit atreorú go díreach chuig SPTÉ nó chuig an ISCS.

Cibé cinneadh a bheidh agat, **IS GÁ** duit:

- Taifead a dhéanamh ar gach gníomh a dhéantar, ar na fáthanna taobh thiar dóibh, agus ar cé a rinne na gníomhartha.
- Caschomhad Cumhdaigh a thosú (le coinneáil de réir na dtreorlínte ar chosaint sonraí)
- Taifead iomlán a choinneáil ar na gníomhartha agus ar na cinntí ar fad
- Cinnte a dhéanamh de go bhfuil tréadchúram ar fáil don fhoireann/oibrí deonach mar is cuí

Ní mór duit a oiread mionsonraí agus is féidir a chur ar fáil (ainm an pháiste, seoladh, na dálaí). Cinnte a dhéanamh de go mbeidh siad sin ar fáil agus tú ag déanamh atreoruithe.

Céim 3 - Measúnuithe agus Fiosruithe

Do na hOifigigh Chumhdaigh Ainmnithe & na Gníomhaireachtaí Reachtúla

Is cóir don fhoireann chúil den ISCS admháil a thabhairt duit go bhfuair siad na tuairiscí uait agus is féidir go ndéanfaidh siad teagmhail leat le tuilleadh eolais a fháil, más gá.

Cuirfidh an fhoireann ISCS chúil tús le measúnú agus féadfaidh siad a chinneadh cruinniú straitéiseach a reáchtáil. Seo cruinniú le haghaidh gairmí, amháil SPTÉ, gairmí oideachais, an tISCS, agus aon eagrais eile. Is féidir Oifigeach/Oifigigh Chumhdaigh Ainmnithe de chuid Uiscebhealaí Éireann a chur san áireamh leo.

Mar thoradh ar an eolas roinnte ar an chruinniú straitéiseach, is féidir go ndéanfaidh na gníomhaireachtaí reachtúla tuilleadh fiosruithe nó measúnuithe ar an ábhar agus coinneoidh siad gníomhaireachtaí eile ar an eolas más gá.

Céim 4 - Tátail

Do na hOifigigh Chumhdaigh Ainmnithe & na hÚdaráis Measúnuithe agus Fiosruithe

Is cóir don Oifigeach(-igh) Cumhdaigh Ainmnithe cuidiú leis na húdaráis reachtúla go dtí deireadh aon mheasúnaithe agus fiosrúcháin. Cé nach bhfuil sé i gcónaí indéanta do na húdaráis ábhartha reachtúla tú a choinneáil ar an eolas faoi dhul chun cinn agus toradh an cháis, is féidir go rachaidh siad i dteagmháil leat le cur in iúl má comhlíonadh na tairisí agus, bunaithe air sin, má tá siad le tuilleadh gnímh a dhéanamh air.

GAN AON GHNÍOMH BREISE AG NA HÚDARÁIS REACTÚLA

I ndiaidh dóibh an bhuairt a bhreithmheas, féadfaidh an tISCS cinneadh gan aon ghníomh breise cumhdaigh a ghlacadh.

Sna cásanna sin, is féidir go bhfaighidh an páiste/duine fásta tacaíocht ó Sheirbhísí Cúraim Shóisialta nó ó gníomhaireachtaí eile.

Fiú má ghlacann na húdaráis reachtúla cinneadh gan tuilleadh gnímh a dhéanamh, is féidir leis an cheist atá ardaithe a bheith ina údar idirghabhála ag Uiscebhealaí Éireann, agus féadann sé gur mian leosan tabhairt faoi nósanna imeachta ar bhainisteoireacht cásanna nó athbhreithniú cleachtas.

TUILLEAMH GNÍMH DÉANTA AG NA HÚDARÁIS REACTÚLA

Má tá na húdaráis reachtúla den tuairim go bhfuil forais ann le tuilleadh gnímh a dhéanamh maidir le líomhain in éadan duine den fhoireann, feidhmítear ansin na nósanna imeachta smachta inmheánacha.

Fiú mura bhfuil baill foirne luaite, déanfaidh na hOifigigh Chumhdaigh Ainmnithe breithmheas ar chúinsí agus is féidir go moltar go mbeidh tuilleadh measúnuithe riosca ar chumhdach sna gníomhartha agus sna seirbhísí de chuid Uiscebhealaí Éireann, ina measc sin nós imeachta le haghaidh bainisteoireacht cásanna nó athbhreithniú ar chleachta.

CINNTÍ AR GHEARÁIN

Tá cultúr de chuimsiú, follasacht agus oscailteacht ag Uiscebhealaí Éireann, rud a éascaíonn saorshruhlú eolais ón eagras go dtí an fhoireann ar fad, na páistí, daoine óga agus úsáideoirí seirbhísí fásta agus chuig a dtuismitheoirí/caomhnóirí/cúramóirí i dtaca le héiteas, aidhmeanna agus na nithe atá muid ag iarraidh a bhaint amach.

Má ba mhaith leat tuilleadh eolais faoi bheartais agus nósanna imeachta atá ag Uiscebhealaí Éireann le haghaidh cumhdaigh nó má tá aon bharúlacha nó moltaí agat i dtaca le cumhdach san eagras, iarrtar ort dul i dteagmháil leis an Oifigeach Cumhdaigh Ainmnithe.

Ní mór do thuismitheoirí/chaomhnóirí/chúramóirí a bheith ar an eolas faoi cad é agus cén dóigh a dhéanann muid rudaí, agus beidh baill den fhoireann i gcónaí ar fáil le linn na ngníomhartha le comhairle agus tacaíocht a thabhairt. Beidh tuilleadh eolais maidir le himeacht nó le gníomhaíocht curtha ar fáil trí litreacha, ríomhphoist nó teagmháil tríd an ghutháin.

Cuireann Uiscebhealaí Éireann ceangail ar sholáthraithe a chinntiú go bhfaigheann siad an fhoirm toilithe cuí sula lean siad lena ngníomhaíochtaí lenár n-eagras.

Gearáin maidir le Cumhdach

Gearán maidir le cumhdach á dhéanamh le hOifigeach Cumhdaigh Ainmnithe

Má tá gearán agat maidir le cumhdach, iarrtar ort dul i dteagmháil leis an Oifigeach Cumhdaigh Ainmnithe agus leanfaidh sé ár nósanna imeachta le haghaidh cumhdaigh.

Mura bhfuil an tOifigeach Cumhdaigh Ainmnithe ar fáil nó má tá an gearán faoin Oifigeach Cumhdaigh Ainmnithe é féin, téigh chuig an Leas-Oifigeach Cumhdaigh Ainmnithe.

Nuair a fhaigheann Oifigeach Cumhdaigh Ainmnithe gearán, is gá dó é a **bhreithmheas** taobh istigh de 24 uair an chloig. Déanfar taifead den ghearán agus déanfar an breithmheas agus coinneofar é faoi rún. Cinnfidh an tOifigeach Cumhdaigh Ainmnithe más ionann an gearán agus:

- **Ceist Chumhdaigh:** tá tuairimí nó buarthaí ann ach gan aon gharbhaol dhíobhála
- **Ceist Chosanta:** tá riosca soiléir ann de dhíobháil nó de choir líomhnaithe

Déanfaidh an tOifigeach Ainmnithe idirchaidreamh, mar is cuí, le Seirbhísí Sóisialta, an TISCS agus le SPTÉ. I gcás gur cóir na líomhaintí a fhiosrú níos mó, beidh an teagmhas tuairiscithe ar bhonn foirmiúil do na Seirbhísí Sóisialta nó don ISCS, gan mhoill.

I gcás éigeandála, déanfaidh an tOifigeach Ainmnithe an teagmhas a thuairisciú go díreach do SPTÉ.

Beidh fiosrúcháin ar na líomhaintí drochíde déanta ag na gníomhaireachtaí reachtúla - Údaráis Sláinte agus an SPTÉ.

Comhoibreoidh Uiscebhealaí Éireann go hiomlán leis na fiosrúcháin seo agus beidh an Oifigeach Ainmnithe ina theagmhálaí lárnach do na comhlachtaí seo.

I gcás ina bhfuil an líomhain, faoi réir atreorú foirmiúil chuig an ghníomhaireacht reachtúil, in éadan ball foirne, cuirfidh an tOifigeach Ainmnithe in iúl don Phríomhfheidhmeannach agus don Stiúrthóir Airgeadais & Pearsanra agus do Cheannasaí AD.

Déanfar Measúnú Riosca le fáil amach an cur chuige ag brath ar thorthaí an fhiosrúcháin.

Cuirfidh an ghníomhaireacht reachtúil Uiscebhealaí Éireann ar an eolas faoi thorthaí an fhiosrúcháin i gcás ina mbaineann sé le ball foirne.

I gcás ina seasann na líomhaintí a fhaightear in éadan duine den fhoireann, cuirfidh Uiscebhealaí Éireann tús le himeachtaí smachta foirmiúla de réir an Bheartais agus Nósanna Imeachta Smachta atá ag Uiscebhealaí Éireann.

I gcás nach seasann na líomhaintí, cuirfidh na fiosraitheoirí comhairle go neamhspleách ar gach páirtí san fhiosrúchán. Cinnteoidh an tOifigeach Ainmnithe go mbeidh an Príomhfheidhmeannach, an Stiúrthóir Airgeadais & Pearsanra agus an Ceannasaí AD curtha ar an eolas faoi seo agus go mbeidh taifid glactha dá réir.

Ag pointe ar bith sa phróiseas, is féidir leat do bhuarthaí a thuairisciú don ISCS, an SPTÉ nó an NSPCC.

CÓID IOMPRAÍOCHTA I dTACA LE CUMHDACH

Cóid Iompraíochta i dtaca le Cumhdach don Fhoireann

Tá sé d'aidhm ag Uiscebhealaí Éireann timpeallacht shábháilte a bheith ar fáil do pháiste agus do dhaoine fásta trí chultúr a chruthú ina bhfuil feasacht agus tuiscint ar an riosca do na grúpaí seo trí Chód Iompraíochta.

Is cóir do gach fostaí an cóid iompraíochta i dtaca le cumhdach don fhoireann a léamh in éineacht leis na téarmaí agus na coinníollacha fostaíochta agus an sainchuntas poist atá aige.

Leagtar amach sa chód seo an iompraíocht ionchais dóibh siúd ar fad a baineann leis an eagrais - cuairteoirí agus conraitheoirí san áireamh - agus iad ag deileáil le páistí agus daoine fásta i dtimpeallacht oibre. Leis an chód iompraíochta seo, tá sé d'aidhm ag Uiscebhealaí Éireann an baol díobhála nó drochíde a fhéadtar a imirt ar pháistí agus ar dhaoine fásta a laghdú oiread agus is féidir. Cuideoidh sé chomh maith le cosaint a thabhairt dóibh a oibríonn le páistí agus daoine fásta trí shraith shoiléir d'iompraíochtaí a chur ar fáil a bhfuil súil againn leo agus na teorainneacha inar cóir dóibh feidhmiú.

Go háirithe agus an fhoireann ag obair le páistí agus daoine fásta, is cóir do bhaill foirne:

- Gach céim réasúnta a ghlacadh le daoine a chosaint ó dhíobháil nó drochíde.
- Gníomh iomchuí a dhéanamh má tharlaíonn teagmhas.
- Gníomh iomchuí a dhéanamh má thugann tú faoi deara duine ag tabhairt drochíde colanda, mothúcháinach nó collaí do pháiste nó do dhuine fásta leochaileach.
- Teagmhas nó tuairim drochíde a thuairisciú don Oifigeach Ainmnithe nó don Leas-Oifigeach Ainmnithe.
- A bheith ar fáil don pháiste nó don duine fhásta leochaileach le labhairt leo.
- A bheith cairdiúil agus sochaideartha.

Agus nochtadh faisnéise á fháil acu, is cóir do bhaill foirne:

- Gach nochtadh faisnéise líomhnaithe a ghlacadh go bonn dáiríre.
- Éisteacht go cúramach agus go tuisceanach, fanacht socair agus cinntiú go mbeidh tuiscint soiléir acu ar an líomhain.
- A bheith ar fáil don pháiste nó don duine fhásta leochaileach le labhairt leo.
- Ceisteanna a chur le haghaidh soiléiriú amháin.
- Taifead a dhéanamh ar a raibh nochtaithe.
- Míniú a thabhairt ar cad é a tharlóidh ansin.
- Míniú a thabhairt nach mór duit an t-eolas a chur anonn chuig na húdaráis chúí.
- An teagmhas a thuairisciú don (Leas-)Oifigeach Cumhdaigh Ainmnithe chomh luath agus a bheidh deis agat. I ndiaidh glaoch gutháin sa chéad dul síos, is cóir sin a leanúint le tuairisc scríofa ar an líomhain agus í sin ar an Fhoirm Tuairisce ar Theagmhas (Aguisín 3) nó an tuairisc a ceangail léi.
- Caitheamh le gach eolas bailithe sna dálaí seo faoin rúndacht is dlúithe.

Iompraíochtaí is cóir a sheachaint:

- Gealltanas a thabhairt do pháiste nó do dhuine fásta go gcoinneofar an nochtadh faisnéise faoi rún.

- Tuairim phearsanta ar bith a léiriú faoin drochídeoir atá faoi líomhain, nó faoin teagmhas líomhnaithe.
- Sna cásanna ina bhfuil drochíde cholanda amhrasta, aon éadaí a bhaint den pháiste nó den dhuine fásta.
- Aon treoircheisteanna a chur.
- An iomarcach ama a chaitheamh mar dhuine aonair leis an pháiste nó leis an duine fhásta leochaileach gan duine ar bith eile ann.
- Páiste nó duine fásta a thabhairt chun a bhaile féin.
- Páiste nó duine fásta a ghlacadh sa charr gan duine ar bith eile istigh ann. Má tá an t-aistear dosheachanta nó de dhíth, is cóir go ndéantar é agus iomlán an eolais ag na tuismitheoirí (nó na caomhnóirí) agus toiliú uathusan agus an toiliú ón bainisteoir cuí. Is cóir taifead ábhartha den aistear a choinneáil.
- Is cóir reáchtáil aon chruinnithe a sheachaint le páistí nó le daoine fásta agus iad ina n-aonar leat féin nó gan iad a reáchtáil ach in áit a bhfuil radharc ag daoine eile oraibh. Má tá príobháideachas de dhíth, is cóir an doras a fhágáil ar oscailte agus baill foirne eile ar an eolas go bhfuil an cruinniú ar siúl.
- Teagmháil cholanda gan chúis a dhéanamh nó gur féidir míthuiscint a bhaint aisti.
- A bheith ró-chairdiúil.

Beidh cuid de na cásanna thuas dosheachanta ach ní cóir iad a tharla ach amháin go mbeidh iomlán an eolais ag an bhainisteoir cuí agus ag tuismitheoir nó caomhnóir an pháiste nó an duine fhásta leochailigh, agus an toiliú uathu.

Ná déanadh ball foirne choíche:

- drochíde, faillí nó díobháil, nó páiste nó duine fásta a chur in áit a bhfuil riosca díobhála ann, bíodh sin trí ghníomh nó trí neamhghníomh;
- páirt a ghlacadh i gcluichí colanda garbha, pleidhcíocht san áireamh, seachas gníomhaíochtaí spóirt atá struchtúrtha;
- páirt a ghlacadh in aon tadhall míchuí i bhfoirm ar bith;
- páirt a ghlacadh in iompraíocht nó cluichí spreagtha collaíochta;
- claontagairtí collaí a lua le duine fásta nó le páiste nó fúthu;
- rud ar bith a thaispeáin le páiste nó duine fásta a d'fhéadadh a mhaíomh gur íomhanna mí-úsáide iad;
- beag is fiú a dhéanamh de cheisteanna drochíde nó áibhéil a dhéanamh fúthu;
- rudaí pearsanta nó nithe collaí a dhéanamh le páiste nó duine fásta;
- pionós colanda a ghearradh, nó boiseog nó bualadh a thabhairt do pháiste nó do dhuine fásta;
- páiste nó duine fásta a chiapadh trí scairteadh air nó trí ainmneacha dímheasúla a thabhairt orthu;
- greim a fháil ar pháiste nó ar dhuine fásta atá ina cúis pian dóibh nó iad a chroitheadh;
- alcól a ól nó a cheannach nó drugaí a ghlacadh nuair atá páistí nó daoine fásta faoi do chúram gairmiúil;
- bronntanais nó iasachtaí a ghlacadh ó pháiste/dhuine fásta nó a leithéid a thabhairt dóibh;
- grianghraif/fiseáin a ghlacadh de pháistí nó de dhaoine fásta, fiú ar ghuthán póca, gan an toiliú cuí;
- grianghraif/fiseáin a ghlacadh atá míchuí.

Is gá do bhaill foirne aon úsáid míchuí d'íomhánna de pháistí nó de dhaoine fásta sa timpeallacht oibre a thuairisciú.

Is gá chomh maith do bhaill foirne aon iompraíocht mhíchuí nó chontúirteach ar an idirlíon sa timpeallacht oibre a bhaineann le páistí nó daoine fásta a thuairisciú.

Impleachtaí don fhoireann

Ar aon shárú de na Cóid Iompraíochta i dtaca le Cumhdach, treoróidh bainisteoirí líne na baill foirne chuig an Bheartas le haghaidh Chumhdaigh agus más gá, tuairisceoidh siad chuig an Oifigeach Cumhdaigh Ainmnithe agus déanfaidh seisean taifead den teagmhas seo.

Má tharla líomhain drochíde in éadan ball foirne, déanfar fiosrúchán ar aon dul leis an Nós Imeachta Smachta de chuid Uiscebhealaí Éireann. Beidh ar an oifigeach fiosrúcháin an t-idirchaidreamh a dhéanamh leis an Oifigeach Cumhdaigh Ainmnithe le soiléiriú má tá aon taifid ábhartha aige ar aon eolas cumhdaigh eile ar pháiste agus duine óg a bhaineann leis an duine atá i gceist.

Má fhaightear amach san fhiosrúchán gur ghníomhaigh baill foirne ar bhealach míchuí nó nár ghníomhaigh ar na leasanna is fearr don pháiste nó don duine óg nó don úsáideoir fásta seirbhíse, feidhmeofar an nós imeacht smachta.

TREORLÍNTE I DTACA LE CUMHDACH

Treoirínnte i dtaca le Teagmháil Cholanda

Le páistí, daoine óga agus/nó daoine fásta i mbaol a choinneáil sábhailte, taobh istigh d'Uiscebhealaí Éireann, is cóir do bhaill foirne a chinntiú:

- go bhfuil aon teagmháil cholanda a tharlaíonn cuí, íosta agus riachtanach don tasc atá le déanamh amháin;
- go spreagtar páistí, daoine óga agus úsáideoirí fásta seirbhíse an méid is mó agus is féidir leo a dhéanamh dóibh féin;
- go dtugtar míniúchán ar an teagmháil cholanda agus is cóir toiliú a fháil ón pháiste/duine óg/úsáideoir fásta seirbhíse;

Treoirínnte i dtaca le hidirghabháil Cholanda

Is é an bharúil atá ag Uiscebhealaí Éireann nach cóir do bhaill foirne idirghabháil cholanda a dhéanamh ach amháin go bhfuair siad oiliúint chuige sin, agus ansin nach ndéantar í ach i gcás ina bhfuil fíor-riachtanas léi. Is cóir do bhaill foirne:

- larracht a dhéanamh an staid a chur ina ceart, agus mar sin de, aon úsáid idirghabhála colanda i gcruith ar bith a sheachaint;
- Gan idirghabháil cholanda a úsáid ach sa chás ina bhfuil fíor-riachtanas léi le díobháil a chosc;
- Cinntiú a dhéanamh de go bhfuil aon idirghabháil comhréireach taobh le riosca na díobhála;
- Na foirmeacha amháin idirghabháil cholanda a úsáid agus a bhfuarthas oiliúint faoina choinne agus atá ar aon dul leis an dea-chleachtas reatha;
- Aon idirghabháil cholanda a thaifeadh agus a thuairisciú;
- Breithmheas a dhéanamh ar aon chás ar chúis le hidirghabháil cholanda é, i dtreo a leithéid de riachtanas a sheachaint amach anseo.

Treoirínnte i dtaca le Grianghrafadóireacht agus Scannánú

Aithníonn Uiscebhealaí Éireann an gá le beartas a bhaineann le húsáid íomhánna de pháistí, daoine óga agus/nó daoine fásta i mbaol ar ár suíomh agus i bhfoilseacháin eile. Tá cineálacha na n-íomhánna measta againn atá fóirsteanach agus a léiríonn ár gcuid oibre i mbealach cuí, gan páistí, daoine óga agus/nó daoine

fásta i mbaol a chur faoi riosca díobhála níos airde. Déanfaidh muid cinnte go gcuirfear tuismitheoirí/caomhnóirí/cúramóirí ar an eolas faoin bheartas seo. Agus na rioscaí féideartha in úsáid na n-íomhánna ar obair Uiscebhealaí Éireann á meas, is é an toisc is mó tábhacht, ná an fhéidearthacht go mbaintear mí-úsáid as íomhánna de pháistí, daoine óga agus/nó daoine fásta i mbaol.

Ach an fheasacht ar na riosca féideartha a mhéadú agus na céimeanna cuí a ghlacadh, is féidir féidearthacht na mí-úsáide a laghdú.

Déanfaidh Uiscebhealaí Éireann:

- úsáid shloinne agus ainm na ndaoine a sheachaint i ngrianghraif. Laghdaíonn sé seo an riosca tarraingthe airde atá míchuí gan iarraidh ó dhaoine taobh istigh agus taobh amuigh d'Uiscebhealaí Éireann.

Is cóir an treoir seo a leanas a chur i bhfeidhm:

- Má tá an páiste, duine óg agus/nó an duine fásta leochaileach ainmnithe, seachain úsáid an ghrianghraif ina bhfuil siad;
- Iarr cead ón pháiste, duine óg, úsáideoir fásta seirbhíse nó ó na tuismitheoirí/caomhnóirí/cúramóirí (más cuí) lena n-íomhá a úsáid. Cinntíonn sé seo go bhfuil siad ar an eolas ar an dóigh a bhfuil na híomhánna in úsáid chun Uiscebhealaí Éireann a léiriú. Is dóigh amháin chuige sin, foirm ceada ón pháiste, duine óg agus/nó duine fásta;
- Ná baintear úsáid as íomhánna de pháistí, daoine óga agus/nó daoine fásta i mbaol ach amháin go bhfuil siad in éadaí cuí leis an riosca úsáide míchuí a laghdú. Maidir leis an ábhar féin, tá sé deacair a shainmhíniú go beacht cad é atá cuí ionas iléagsúlacht na ngníomhaíochtaí atá ann. Bíodh sin mar atá, áfach, is léir go bhfuil roinnt gníomhaíochtaí ann (.i. snámh, gleacaíocht agus imeachtaí lasmuigh) faoina bhfuil an riosca féideartha mí-úsáide i bhfad níos mó ná faoi imeachtaí eile. I dtaca leis na ngníomhaíochtaí seo, is cóir ábhar an ghrianghraif a bheith dírithe ar an ghníomhaíocht féin agus ní ar pháiste, duine óg agus/nó duine fásta ar leith agus is cóir seatanna d'íomlán na haghaidhe agus na colainne a sheachaint. Mar shampla, bheadh seatanna de pháistí, daoine óga agus/nó daoine fásta istigh i linn snámha cuí, nó dá mbeadh siad cois linne, ón choim nó ón ghualainn aníos.
- is cóir úsáid d'íomhánna míchuí a thuairisciú don Oifigeach Cumhdaigh Ainmnithe, agus leanfaidh seisean ár nósanna imeachta le haghaidh cumhdaigh agus féadfaidh sé atreorú chuig gníomhaireachtaí reachtúla.

Tá na nithe a leanas déanta ag Uiscebhealaí Éireann:

- socrú ar na cineálacha íomhánna atá iomchuí le hobair an eagrais a léiriú ar an idirlíon agus ar na meáin eile;
- machnamh ar an leibhéal measúnaithe a thugann muid ar úsáid na n-íomhánna de pháistí, daoine óga agus/nó daoine atá i mbaol i bhfoilseacháin eile, mar shampla, na próisis atá i gceist i dtoghadh na n-íomhánna cuí d'aon nuachtáin nó aon irisí;
- leibhéal méadaithe ar mheasúnuithe curtha i bhfeidhm maidir leis na híomhánna de pháistí, daoine óga agus/nó daoine fásta i mbaol atá in úsáid ar an tsuíomh gréasáin.

Grianghrafadóireacht/scannánú ar imeachtaí

Leis na rioscaí cumhdaigh a chruthaítear le grianghrafadóireacht/scannánú le linn ár n-imeachtaí agus ár ngníomhaíochtaí a laghdú oiread agus is féidir, déanfaidh Uiscebhealaí Éireann:

- treoir shoiléir a chur ar fáil do ghrianghrafadóirí faoi cad é a mheastar iomchuí ó thaobh ábhair agus iompraíochta de;
- iarradh ar an ghrianghrafadóir oifigiúil comhartha aitheantais a chaitheamh i rith an ama;
- na páirtithe ábhartha (m.sh. scoileanna/ollscoileanna) a chur ar an eolas go mbeidh grianghrafadóir i láthair ar an imeacht agus le cinntiú go dtabharfaidh siad toiliú ó thaobh

- ghlacadh na scannán is na ngrianghraf de mar aon lena bhfoilsíú;
- gan rochtain a cheadú do pháistí, daoine óga agus/nó daoine fásta i mbaol atá gan mhaoirseacht, nó seisiúin ghrianghrafadóireachta duine le duine a cheadú ar imeachtaí;
- gan seisiúin ghrianghrafadóireachta a fhaomhadh/cheadú taobh amuigh de na himeachtaí nó i mbaile féin an pháiste, duine óg nó duine fásta i mbaol;
- cinnte a dhéanamh de má tá tuismitheoirí/caomhnóirí/cúramóirí nó daoine eile ag iarraidh grianghraf nó físeán a ghlacadh ar imeacht, go bhfuil siad ar an eolas faoina bhfuil muid ag súil leis mar ionchais, i dtaca leis seo;
- páistí, daoine óga agus/nó daoine fásta i mbaol agus tuismitheoirí/caomhnóirí a chur ar an eolas má bhíonn buarthaí acu gur cóir dóibh iad siúd a thuairisciú don fhoireann;
- moladh a thabhairt d'aon duine a bhfuil buarthaí aige maidir le grianghrafadóireacht atá míchuí nó cúnórach, iad sin a thuairisciú do bhainisteoir na himeachta agus beidh siad siúd taifeadtha ar an dóigh chéanna le aon bhuairt eile cumhdaigh.

Íomhanna/Teachtaireachtaí Follasacha Collaí

Is cóir é seilbh, glacadh, déanamh nó dáileadh aon íomhá míghéanasaí nó aon íomhá mí-úsáide de pháiste nó de dhuine óg atá faoi bhun 18 mbliana d'aois, nó a leithéid d'íomhá a thaispeáint do dhuine eile.

Má fhaigheann ball foirne íomhá fhollasach chollaí de pháiste/duine óg, is gá dó é sin a thuairisciú láithreach bonn don Oifigeach Cumhdaigh Ainmnithe agus déanfaidh seisean teagmháil le 101 le haghaidh comhairle agus treorach.

Ná scríos an íomhá, ach ní cóir duit i gcás ar bith an íomhá a shábháil nó a sheoladh anonn chuig duine eile (fiú chuig an Oifigeach Cumhdaigh Ainmnithe) nó í a thaispeáint do dhuine ar bith eile nó beidh tú i mbun ciona.

Má fhaigheann ball foirne íomhá nó teachtaireacht fhollasach chollaí ó dhuine fásta i mbaol a casadh air mar gheall ar a chuid oibre le hUiscebhealaí Éireann, is cóir dó é seo a thuairisciú don Oifigeach Cumhdaigh Ainmnithe. Ná sábháil nó ná roinn aon íomhanna nó d'fhéadfá a bheith i mbun ciona.

Má fhaigheann ball foirne íomhá fhollasach chollaí de pháiste/duine óg, is gá dó é seo a thuairisciú láithreach bonn don Oifigeach Cumhdaigh Ainmnithe.

I ngach cás, is cóir duit an rúndacht a choimeád agus gan ach an tOifigeach Cumhdaigh Ainmnithe nó daoine ábhartha a chur ar an eolas.

Treorlínte i dtaca leis na Meáin Shóisialta, Téacsanna agus Ríomhphoist

Aithníonn Uiscebhealaí Éireann gur iurlisí tábhachtachta iad na meáin shóisialta, an téacsteachtaireacht agus ríomhphoist le dul i dteagmháil lenár n-úsáideoirí seirbhíse, go háirithe daoine óga.

Le húsáid na meáin shóisialta, na téacsteachtaireachta agus na ríomhphost mar shlí le dul i dteagmháil le húsáideoirí seirbhíse, méadaítear leochaileacht an úsáideora seirbhíse agus leochaileacht na foirne araon.

Ní cóir don eagrais an cinneadh a ghlacadh leis na meáin shóisialta, teachtaireachtaí téacs nó ríomhphost a úsáid le teagmháil a dhéanamh le húsáideoirí seirbhíse, gan plé inmheánach agus toiliú scríofa; cinnteoidh sé seo gur féidir ionchais agus riachtanais chumhdaigh an eagrais a shoiléiriú.

Aithníonn Uiscebhealaí Éireann go bhfuil na nithe seo a leanas san áireamh ar na rioscaí cumhdaigh d'úsáideoirí seirbhíse:

- aon rochtain, úsáid, roinnt mhíchuí de shonraí pearsanta (m.sh. ainmneacha, uimhreacha guthán póca);
- teagmháil gan iarraidh le páistí, daoine óga agus/nó daoine fásta leochaileacha

- ó dhaoine a bhfuil drochrún acu;
- téacs-/cibearthromaíocht ó lucht a gcomhaoise;
- ábhar gránna, nó ábhar míchuí ar aon bhealach eile, a beith seolta chucu;
- tromaíocht ar líne ó lucht a gcomhaoise;
- mealltóireacht le haghaidh drochíde chollaí;
- teagmháil dhíreach agus drochíde iarbhír.

Maidir leis an fhoireann de, i measc na rioscaí cumhdaigh, tá:

- an mhíchiall a bheith bainte as a gcuid cumarsáide le páistí/daoine óga/daoine fásta leochaileacha;
- féidearthacht fiosrúcháin (go himheánach nó ag údaráis reachtúla);
- gníomh féideartha smachta.

Na Meáin Shóisialta

Níl faomhadh de dhíth ar bhaill foirne faoi choinne úsáid na meán sóisialta (Snapchat, WhatsApp, Facebook, Instagram, Tik Tok, mar shampla) ar bhonn úsáid phearsanta amháin, ach iarrtar ort a bheith ar an eolas go bhfuil tú i ról iontaoibhe, go bhféadann daoine amharc ort mar ambasadóir ar son Uiscebhealaí Éireann agus moltar duit a bheith airdeallach.

Is dea-chleachtas é a bheith den bharúil go mbeidh gach rud a scríobhfaidh tú buan agus is féidir le duine ar bith é a léamh am ar bith. Chomh maith leis sin, bí den bharúil gur féidir gach rud a rianú ar ais chugat go pearsanta agus chuig do chomhghleacaithe nó chuig Uiscebhealaí Éireann chomh maith.

Is gá úsáid míchuí de na meáin shóisialta amhail cibearthromaíocht nó gnéastéacsáil a thuairisciú láithreach bonn don Oifigeach Cumhdaigh Ainmnithe. Más é an tOifigeach Cumhdaigh Ainmnithe an sprioc sa teagmhas, is gá dó cur in iúl don Leas-Oifigeach Cumhdaigh Ainmnithe láithreach bonn.

Is cóir do bhaill foirne a chinntiú nach bhfuil na nithe seo a leanas ina gcuid ábhair féin nó sna naisc chuig ábhar eile:

- Ráiteas atá leabhlach nó clúmhillteach nó ina bhfuil tromaíocht nó ciapadh;
- Sárúithe cóipchirt agus cosanta sonraí;
- Ábhar de chineál neamhdhleathach;
- Tagairtí collaí déistíneacha;
- Caint míchuí.

Moltar do bhaill foirne a chinntiú go bhfuil socrúcháin dhóthanacha príobháideachais in áit le srian a chur ar an rochtain do na luchtanna léite iomchuí chuig grianghraif, chuig faisnéis phearsanta, agus chuig barúlacha faoi daoine eile, cairde agus leantóirí.

Is cóir do bhaill foirne a bpríobháideachas a chosaint ar líne. Is cóir do bhaill foirne a mheas go cúramach cé dó a thugann siad rochtain ar a bhfaisnéis phearsanta ar líne.

Is cóir do gach ball foirne a chinntiú go bhfuil idirdhealú soiléir idir aon phróifíl phearsanta agus próifíl ghairmiúil.

Teagmháil le Páistí/Daoine Óga ar Líne

Ní cóir do bhaill foirne leanúint nó caradú le páistí nó daoine óga nó daoine fásta i mbaol a mbuaileann siad leo mar gheall ar a gcuid oibre le hUiscebhealaí Éireann. Má fhaigheann siad iarratas caradaithe ó pháiste/duine óg/duine fásta leochaileach, ní cóir dóibh glacadh leis an iarratas ach é seo a thuairisciú don Oifigeach Cumhdaigh Ainmnithe. I gcomhthéacs phearsanta, molann Uiscebhealaí Éireann do bhaill foirne gan páistí nó daoine óga a charadú nó a leanúint ar na meáin shóisialta ach amháin le heolas agus toiliú ó na tuismitheoirí.

Má tá cuntas poiblí do mheán sóisialta ag ball foirne nach bhfuil smacht orthu ar na leantóirí (.i. Twitter, Instagram) agus thagann sé chun solais dó go bhfuil a chuntas meáin shóisialta leanta ag páiste/duine óg/duine fásta leochaileach ar bhuaíl sé leo mar gheall ar Uiscebhealaí Éireann, ansin is cóir é seo a thuairisciú don Oifigeach Cumhdaigh Ainmnithe.

Ní cóir do bhaill foirne:

- teachtaireachtaí príobháideacha sna meáin shóisialta a úsáid le heolas oifigiúil faoi ghníomhaíochtaí Uiscebhealaí Éireann a scaipeadh;
- glacadh le hiarratais charadaithe/leanta taobh amuigh de théarmaí na líonraí sóisialta (.i. faoi bhun 13 bliana d'aois maidir le Facebook);
- tús a chur le comhrá ar bhonn teachtaireachtaí príobháideacha le páiste nó duine óg nó duine fásta leochaileach ar bhuaíl siad leo mar gheall ar Uiscebhealaí Éireann. Má fhaigheann siad a leithéid de theachtairacht ó pháiste/duine óg/duine fásta leochaileach, ní cóir dóibh freagra a thabhairt ar an teachtaireacht agus é seo a thuairisciú don Oifigeach Cumhdaigh Ainmnithe.

Seoladh teachtaireachtaí téacs agus ríomhphoist

Leis an riosca cumhdaigh a laghdú oiread agus is féidir de réir mar a bhaineann sin le húsáid na dteachtairachtaí téacs agus ríomhphoist:

- is cóir do na heagrais céimeanna a ghlacadh le haithint cá huair/cá háit a mbíonn téacs nó ríomhphost riachtanach le dul i dteagmháil le páistí, daoine óga agus/nó daoine fásta i mbaol agus is cóir dóibh nósanna imeachta ábhartha a fhorbairt is a bheadh fóirteanach do na riachtanas ar léith atá ag eagrais ar leith.
- ní cóir na téacsanna nó ríomhphoist ó bhaill foirne san eagrais a bheith seolta astu féin amháin; is cóir plé agus toiliú scríofa/ nósanna imeachta a bheith ann.
- i ngach ríomhphost ní mór a bheith soiléir don pháiste/duine óg/duine fásta a fhaigheann é, cén eagrais a sheol é, seachas go díreach seoladh an chuntais ríomhphoist éisithe nó ainm duine éigin a thabhairt;
- is cóir cóip de gach teachtaireacht a chur chuig an Oifigeach Ainmnithe san eagrais agus cinnteoidh sé go bhfuil gach teachtaireacht in úsáid ar bhealach cuí;
- ní mór toiliú na dtuismitheoirí a fháil sula gcuirtear teachtaireachtaí téacs nó ríomhphoist amach chuig páistí nó daoine óga. Ní mór an togha a bheith ag tuismitheoirí le bheith cóipeáilte isteach in aon teachtaireachtaí a bheas seolta chuig na húsáideoirí seirbhíse;
- ní mór do dhaoine fásta toiliú leis na dtéacsanna nó na ríomhphoist a fháil. Mura bhfuil an cumas ag an duine fhásta toiliú a thabhairt, is cóir é seo a fháil ó thuismitheoir/cúramóir. Ina leithéid de chás, ní mór an togha a bheith ag tuismitheoirí le bheith cóipeáilte isteach in aon teachtaireachtaí a bheas seolta chuig na húsáideoirí seirbhíse;
- Is cóir aon bhuarthaí a bhaineann le téacsanna nó ríomhphoist míchuí a thuairisciú ar aon dul le beartas an eagrais le haghaidh cumhdaigh.
- is cóir gach uimhir ghutháin agus/nó seoladh ríomhphost a bheith i dtuaisce i gcófra daingean faoi ghlas nó ar chóras leictreonach faoi chosaint pasfhocail nach bhfuil rochtain isteach ann ach do bhaill foirne cuí ar gá dóibh téacs a chur chuig na húsáideoirí seirbhíse;
- is cóir go mbíonn ábhar na dteachtairachtaí bainte le gnó/gníomhaireacht an eagrais amháin;
- ní cóir choíche aon chaint atá maslach, drochídeach nó míchuí a bheith sna teachtaireachtaí, agus ní mór a bheith cúramach aon ró-aithne nó aon chaint a sheachaint ar féidir míchiall nó míthuiscint a bhaint astu;
- ní cóir na húsáideoirí seirbhíse a mhealladh le freagairt a thabhairt; is fearr gur bealach cumarsáide aonteo é;
- is cóir daoine fásta a chur ar an eolas má thoghann siad é, nó más gá dóibh é, téacs nó ríomhphost a chur chuig ionadaí an eagrais, gur cóir dóibh a chinntiú go mbaineann ábhar na dteachtairachtaí le cúrsaí a bhaineann leis an ghnó/gníomhaireacht agus gur gá dóibh a dtuismitheoirí/gcúramóirí a chóipeáil isteach;

- is cóir an deis a bheith ag gach úsáideoir seirbhíse a tharraingt amach as na téacsanna nó ríomhphoist a fháil nó mó;
- déanfar a mheas tús a chur le beartais le haghaidh cumhdaigh an eagrais agus le nósanna imeachta smachta an eagrais, má sháraítear an treoirlíne seo, agus beidh comhairliúchán nó atreorú san áireamh le heagrais reachtúla má thagann comharthaí de ghníomhaíochtaí neamhdhleathacha chun solais (m.sh. mealltóireacht le haghaidh drochíde).

Cruinnithe Fíorúla

Do roinnt mhaith againne, tá athrú mór tagtha ar ár saol oibre agus seachas na cruinnithe béal le béal, déantar an cuid is mór dár gcruinnithe go fíorúil trí Zoom nó Microsoft Teams. Caithfidh muid a bheith airdeallach fiú má bhíonn muid ag obair ón bhaile, gur ionadaithe de chuid Uiscebhealaí Éireann i gcónaí sinn agus an iompraíocht ghairmiúil a chur fúinn, amhail agus a bheadh muid ag obair san oifig. Dá réir sin, iarrtar ort na treoirlínte seo a leanas a chur i bhfeidhm:

- Bain úsáid as ceamaraí nuair is féidir
- Coinnigh an cúirtéis ghairmiúil ar siúl agus bí measúil
- Bí aireach dár gcóid ghinearálta iompraíochta
- Cuimhnigh go bhfuil an dualgas cumhdaigh go fóill orainn nuair is cuí – bain úsáid as na beartais agus na nósanna imeachta sin le heolas a dhéanamh do do ghníomhartha má ardaítear buairt.

Páistí agus Daoine Fásta atá Cailte nó Gortaithe

Ó am go chéile, féadann ball den fhoireann a theacht ar pháiste nó ar dhuine fásta atá cailte nó gortaithe le linn a chuid oibre. Nuair a tharlaíonn a leithéid, is cóir don bhall foirne (go háirithe má oibríonn sé ina aonar), nuair is féidir é, tacú ó chomhghleacaí a fháil le déileáil leis an chás, agus aon chás duine le duine a sheachaint le páiste nó duine fásta leochaileach.

I gcás ina bhfuil páiste nó duine fásta leochaileach cailte nó gortaithe, is dócha go mbeidh siad suaite agus trína chéile. Is cóir don bhall foirne dul chun cainte leo ar bhonn gairmiúil stuama agus mionsonraí a bhailiú ar:

- ainm agus aois an duine;
- ainm thuismitheoir/chúramóir an duine agus an suíomh deiridh atá ar eolas;
- uimhir ghutháin teagmhála don thuismitheoir/chúramóir;
- an dóigh ar tharla an páiste nó an duine fásta leochaileach sa staid seo.

Is cóir don bheirt bhaill foirne a ghabháil in éineacht leis an pháiste nó an duine fásta leochaileach le cuardach gasta a dhéanamh sa cheantair thart timpeall leis an thuismitheoir/chúramóir a aimsiú.

Is cóir go n-iarrtar comhartha aitheantais ar an thuismitheoir/chúramóir sula dtugtar an páiste nó an duine fásta leochaileach ar ais faoina gcúram.

I gcás nach féidir aon thuismitheoir nó chúramóir a aimsiú go réidh, is cóir do na baill foirne dul i dteagmháil leis an Oifigeach Ainmnithe faoi choinne tuilleadh comhairle, nó mar mhalairt air sin, sna dálaí nach bhfuil sé sin praiticiúil, is cóir do na baill foirne dul i dteagmháil le SPTÉ.

Is cóir do na baill foirne tuairisc scríofa a chur i dtoll a chéile ar an teagmhas agus ar a ngníomh ar an Fhoirm Thuairisce ar Theagmhas (Aguisín 2) agus é sin a chur anonn, tríd an bhainistíocht líne, chuig an Oifigeach Ainmnithe.

Ach na baill foirne cloí leis an nós imeachta seo, cuirfidh sé méid áirithe cosanta ar fáil dóibh agus iad ag déileáil le páistí agus daoine fásta leochaileacha.

Garchabhair

Ní cóir ach Oifigeach Garchabhrach oilte aon gharchabhair a thabhairt. Agus an gharchabhair á tabhairt aige, is cóir ball eile foirne a bheith in éineacht leis an Oifigeach sin.

Má tá an gortú go dona agus/nó mura bhfuil an tOifigeach Garchabhrach ar fáil, is cóir don bhall foirne glaoch ar na seirbhísí éigeandála.

Is cóir gach gníomh a ghlactar i dtaca le déileáil le páiste nó duine fásta atá gortaithe a thuairisciú, tríd an líne bhainistíochta, isteach sa leabhar Timpistí agus a thuairisciú chuig an Gharchabhróir chuí.

Rialú leaganacha

Uimhir an Leagain	Formheasta/Aontaithe	Daingnithe	Leasuithe/Nótaí Tráchta
1.0	7 Samhain 2022 – Foireann Bainistíochta Sinsearaí	24.11.2022	Scoilteadh na beartais de réir dlínse

Aguisín 1: COMHTHÉACS AN DLÍ AGUS AN BHEARTAIS

Páistí agus Daoine Óga a Chumhdach

Cuireadh an beartas seo i dtoll i chéile ar bhun na reachtaíochta, na mbeartas agus na nósanna imeachta a bhfuil sé d'aidhm acu páistí agus daoine óga a dTuisceart Éireann a chosaint, ina measc siúd (agus chan in aon ord ar leith):

- [Coinbhinsiún na Náisiún Aontaithe um Chearta an Linbh \(CNACL\)](#)
- [Children \(Northern Ireland\) Order 1995](#)
- [Co-operating to Safeguard Children and Young People in Northern Ireland \(leasaithe Lúnasa 2017\)](#)
- [Criminal Law Act \(Northern Ireland\) 1967 \(legislation.gov.uk\)](#)
- [Data Protection Act 1998 \(legislation.gov.uk\)](#)
- [Disability Discrimination Act 1995 \(legislation.gov.uk\)](#)
- [The Sexual Offences \(Northern Ireland\) Order 2008 \(legislation.gov.uk\)](#)
- [Sexual Offences Act 2003 \(legislation.gov.uk\)](#)
- [The Criminal Justice \(Northern Ireland\) Order 2008 \(legislation.gov.uk\)](#)
- [The Rehabilitation of Offenders \(Exceptions\) Order \(Northern Ireland\) 1979 \(legislation.gov.uk\)](#)
- [About AccessNI | Department of Justice \(justice-ni.gov.uk\)](#)
- [Protection of Freedoms Act 2012 \(legislation.gov.uk\)](#)

Daoine Fásta a Chumhdach

Tá na cleachtais agus nósanna imeachta le haghaidh Cumhdach Daoine Fásta taobh istigh den bheartas seo bunaithe ar na prionsabail atá istigh i reachtaíocht an RA agus Treoir de Chuid an Rialtais agus forbraíodh iad le teacht leis na beartais agus nósanna imeachta de chuid an Bhoird faoi choinne Cumhdach Daoine Fásta i dTuisceart Éireann, agus cuireadh na nithe seo a leanas san áireamh:

- [Adult Safeguarding: Prevention and Protection in Partnership key documents \(rgia.org.uk\)](#)
- [Adult Safeguarding \(hscni.net\)](#)
- [Protection of Freedoms Act 2012 \(legislation.gov.uk\)](#)
- [Mental Capacity Act \(Northern Ireland\) 2016](#)
- [The Family Homes and Domestic Violence \(Northern Ireland\) Order 1998 \(legislation.gov.uk\)](#)
- [The Safeguarding Vulnerable Groups \(Northern Ireland\) Order 2007 \(legislation.gov.uk\)](#)
- [Sexual Offences Act 2003 \(legislation.gov.uk\)](#)
- [Human Rights Act 1998 \(legislation.gov.uk\)](#)
- [Data Protection Act 1998 \(legislation.gov.uk\)](#)
- [Disability Discrimination Act 1995 \(legislation.gov.uk\)](#)
- [NI Adult Safeguarding Partnership](#)
- [Justice Act \(Northern Ireland\) 2015 \(legislation.gov.uk\)](#)

An Cumhdach i gComthéacs

Tá an téarma 'cumhdach' in úsáid sa chiall is leithne de, ina gcuimsítear an réimse iomlán de gníomhaíocht in Uiscebhealaí Éireann maidir le cur chun cinn, cosc agus cosaint. Déanfaidh gníomhaíocht éifeachtach chumhdaigh na nithe a leanas:

- Leas an pháiste agus an duine óig agus an duine fhásta atá i mbaol a chur chun cinn;
- Tarlúint díobhála a chosc trí aithint luath an riosca agus trí idirghabháil thráthúil chuí; agus
- Páistí agus daoine óga agus daoine fásta i mbaol a chosc ó dhíobháil nuair atá sé sin riachtanach.

Tá sé de ceart ag gach duine fásta, is cuma faoina aois, cumas nó míchumas, inscne, cine, creideamh, foinse eitnigh, gnéaschlaonadh, stádas pósta nó inscnigh, a bheith cosanta ó dhrochíde agus ó dhroch-chleachtas agus a bheith rannpháirteach i dtimpeallacht shultmhar shábháilte.

Féachfaidh muid a chinntiú go bhfuil Uiscebhealaí Éireann ionchuimsitheach agus déanfaidh muid oiriúnú réasúnta ar son aon chumais, míchumais nó lagaithe; tugann muid gealltanais maidir le forbairt leanúnach, monatóireacht agus athbhreithniú.

Tabharfar urraim i gcónaí do chearta, dínit agus luach gach duine fásta.

Aithníonn muid go féidir cumas agus míchumas a athrú thar ama, sa dóigh is go bhféadann roinnt daoine fásta a bheith níos leochailí ó thaobh drochíde de, mar shampla iad siúd atá spleách ar dhaoine eile nó a bhfuil riachtanais chumarsáide dhifriúla orthu.

Aguisín 2: CATAGÓIRÍ DROCHÍDE

Le heolas a dhéanamh don bheart agus don nós imeachta le haghaidh cumhdaigh seo, ghlac Uiscebhealaí Éireann

leis na catagóirí agus na sainmhínithe ar dhrochíde agus ar fhaillí mar atá leagtha amach in [Responding to Abuse and Neglect \(proceduresonline.com\)](#)

Tá sé tábhachtach le tabhairt faoi deara nach mbaineann an drochíde agus faillí le díobháil a dhéanamh amháin ach go gcuimsíonn sé neamairt i gcosc díobhála. Ar a bharr sin, cuimsíonn drochíde ar pháiste réimse taobh amuigh den teagmháil phearsanta go drochíde tríd an idirlíon, na meáin shóisialta agus suíomhanna gréasánaithe amhail ‘seomraí comhrá’. Tá sé tábhachtach le tabhairt faoi deara go bhféadann drochíde a bheith tugtha do pháistí sa teaghlach nó in institiúid nó i dtimpeallacht pobail; agus déanta acu siúd a bhfuil aithne acu orthu nó, níos annaimhe, ag strainséir. Tá na páistí a dtugtar drochíde orthu ag fulaingt díobháil mhór.

Drochíde Cholanda	is í seo páiste a ghortú go colanda d’aon turas. Tá cruthanna éagsúla de seo ann, ina measc: buillí, plaiceanna, liomóga, croitheadh, caitheamh, nimhiú, dóú nó scalladh, bádh nó plúchadh an pháiste.
Drochíde Chollaí	tarlaíonn sé seo nuair a bhaineann daoine eile úsáid as páistí faoi choinne a sásaimh nó a leasa féin nó sásaimh daoine eile. Féadann teagmháil cholanda a bheith i gceist le drochíde chollaí, ina measc sin ionsaí trí threá (mar shampla, éigniú nó gnéas béil) nó gníomhartha neamhthreáiteacha amhail glacaireacht, pógadh, cuimilt agus méarú taobh amuigh d’éadaí. Is féidir gníomhartha gan teagmháil a bheith san áireamh, amhail páistí a dhéanamh rannpháirteach in íomhánna collaí, iallach a chur ar pháistí amharc ar íomhánna collaí nó gníomhaíochtaí collaí, páistí a spreagadh chun iompair míchuí collaí nó mealltóireacht páiste lena ullmhú le haghaidh drochíde (trí r-theicneolaíocht san áireamh). Níl an drochíde chollaí déanta ag daoine fásta fireann amháin. Is féidir le mná na gníomhaíochtaí drochíde chollaí a dhéanamh, chomh maith le páistí eile.
Drochíde Mhothúchánach	is í seo spliontaíocht dhianseasmhach mhothúchánach ar pháiste/dhuine óg. Uaireanta cuirtear drochíde shíceolaíoch uirthi seo agus féadann sí tionchair dhochracha dhianseasmhacha agus thromchúiseacha a imirt ar fhorbairt mhothúcháin an pháiste. Is féidir a chur san áireamh le drochíde mhothúchánach: insint do pháiste nach bhfuil luach leo, nó go bhfuil siad gan ghrá agus go bhfuil siad uireasach. Is féidir a chur san áireamh léi, gan deiseanna nocht tuairime a thabhairt don pháiste, iad a chur ina dtost d’aon turas, nó a bheith ‘ag spochadh astu’ mar gheall ar a ndeir siad nó ar a ndóigh chumarsáide. Féadann bulaíocht a bheith i gceist le drochíde mhothúchánach – ina measc sin, tromaíocht trí líonraí sóisialta, cluichí ar líne nó gutháin phóca - agus sin déanta ag lucht comhaoise an pháiste.

Faillí	is í seo neamart i gcur ar fáil bunriachtanais an pháiste/duine óig, bíodh sin a dhóthain de bhia, éadaí, sláinteachas, maoirseacht nó díon agus gur dócha go mbeidh sé ina údar lagaithe mhóir i sláinte nó forbairt an pháiste/duine óig. Is minic a fhulaingíonn páistí/daoine óga a ndéantar faillí iontu ó chineálacha eile drochíde. Is féidir a chur san áireamh léi neamart nó neamhfhreagairt ar bunriachtanais mhothúcháin, shóisialta agus oideachais an pháiste.
Dúshaothrú	is é seo anaiste d'aon turas, ionramháil nó mí-úsáid cumhachta agus smacht ar pháiste nó duine óg; ionas buntáiste éagórach nó leithleach a bhaint as an pháiste nó an duine óg nó as cúrsaí ar mhaithe le leas pearsanta. Is iomaí cruth atá air, amhail dúshaothrú páistí, sclábhaíocht, daoirse, rannpháirtíocht i gcoiriúlacht, déircínteacht, calaois leasa nó calaois airgeadais eile nó gáinneáil páistí. Cuimsíonn sé sin aimsiú, iompar, aistriú, coinneáil nó fáil páistí ar mhaithe lena ndúshaothrú. Is féidir le dúshaothrú a bheith bainte le collaíocht. <i>Cé nach bhfuil 'dúshaothrú' san áireamh sna catagóirí clárúcháin don Chlár um Chosaint Páistí (CCP), is cóir go mbeidh gairmí in ann a aithint i dtaca leis an drochíde de a tharlaíonn de thoradh dhúshaothrú na bpáistí is na daoine óga nó na nithe a thagann amach aisti, gur féidir í a catagóiriú taobh istigh de na catagóirí CCP atá ann faoi láthair, as siocair na páistí sin a n-imríodh dúshaothrú orthu fulaingt ó dhrochíde cholanda, faillí, drochíde mhothúcháinach, drochíde chollaí nó meascán dóibh siúd mar chineálacha dhrochíde.</i>
	(Co-operating to Safeguard Children and Young People in Northern Ireland.DOCX (live.com) 2017)

Chomh maith le tuiscint ar na cúig phríomhchatagóir de drochíde, tá sé fíorthábhachtach dóibh siúd a chastar páistí agus daoine óga orthu mar gheall ar a gcuid oibre le hUiscebhealaí Éireann, go bhfuil siad ar an eolas faoi foirmeacha ar leith eile drochíde ar féidir a bheith ina n-údar díobhála:

- Drochíde Páiste Coimpléascach
- Drochíde taobh istigh de Phobail
- Ciorrú Ball Giniúna Ban (CBGB)
- Pósadh Éigeantais
- Foréigean Onóra (FO)
- Tinneas Cumtha nó Spreagtha (TCS)
- Dúshaothrú Collaí ar Pháistí agus Daoine Óga
- Íomhánna Drochíde de Pháistí
- Rioscaí Mí-Úsáide de Theicneolaíochtaí Digiteacha
- Mí-úsáid déanta ag Daoine a bhfuil Ról Iontaoibhe aige

Cinntoidh Uiscebhealaí Éireann go bhfuil tuiscint ar na catagóirí drochíde thuas ag na baill foirne a fhaigheann an Oiliúint Chumhdaigh Leibhéal 2.

Páistí agus Daoine Óga a bhfuil Leochaileachtaí Méadaithe acu

Féadann páistí agus daoine óga ó aon chúlra agus is cuma cén leibhéal cumais atá acu an drochíde a fhulaingt. Tá roinnt páistí agus daoine óga, áfach a bhfuil leochaileacht méadaithe acu mar gheall ar chúinsí ar leith:

- Páistí Faoi Aire (PFA)
- Páistí/Daoine Óga ar iarraidh
- Daoine Óga i gCóiríocht le Tacaíocht
- Daoine Óga gan Dídean
- Páistí ar altram príobháideach
- Foréigean agus Drochíde sa Bhaile

- Páistí taobh istigh de na pobail Ghorma, Áiseacha agus Mhionlaigh Eitneacha
- Páistí ar le Tuismitheoirí a bhfuil Riachtanais Tacaíochta Breise acu iad
- Páistí agus Daoine Óga atá Scartha, Neamhthionlactha agus Gáinneáilte
- Páistí/Daoine Óga atá faoi mhíchumas
- Daoine Óga Leispiacha, Aeracha, Déghnéasacha nó Trasinsneacha (LADTA+)

Bíonn riosca méadaithe ag na páistí agus na daoine óga seo as siocair go bhféadann leochaileacht atá níos mó agus atá cruthaithe a bheith curtha orthu. Seo de dheasca luachanna, dearcaí agus buntuirimí diúltacha sa tsochaí agus de dheasca rochtain neamhionann ar sheirbhísí agus ar áiseanna. Beidh cruth a leochaileachta uathúil i gcás gach páiste/duine óig. Is féidir go mbeidh riachtanais sa bhreis acu ó thaobh laguithe colanda, céadfacha, cognaíocha agus/nó cumarsáide de.

Drochíde tugtha do Dhaoine Fásta

Féadtar drochíde do dhaoine fásta a shainmhíniú mar ‘gníomh amháin nó athghníomhartha, nó easpa gnímh cuí, a tharlaíonn in aon chaidreamh ina bhfuiltear ag súil le hiontaoibh, agus a dhéanann díobháil nó ciapadh ar dhuine eile nó a sháraíonn a chearta duine nó sibhialta’.

[Adult Safeguarding: Prevention and Protection in Partnership, 2016](#)

Drochíde Cholanda	cleachtadh nirt cholanda nó drochíde ar dhuine amháin ag duine eile agus a fhéadann nó nach bhféadann a bheith ina údar gortaithe iarbhrí cholanda.
Drochíde agus Foréigean Collaí	aon iompraíocht (colanda, síceolaíocht, ó bhéal, fíorúil/ar líne) atá braite a bheith collaí agus í smachtúil, comhéigneach, dúshaothrúil, díobhálach nó neamhiarrtha agus déanta ar dhuine (is cuma cén aois, eitneach, creideamh, inscne, féiniúlacht inscne, gnéaschlaonadh nó foirm mhíchumais)
Drochíde Mhóthúcháin / Shíceolaíoch	iompraíocht atá díobhálach go síceolaíoch nó a dhéanann ciapadh intinne de thairbhe bagartha, náirithe nó iompraíochta eile briathartha/neamhbhriathartha.
Drochíde Airgeadais	goid, calaois nó buirgléireacht, bíodh siad iarbhrí nó bíodh iarracht déanta orthu. Is í míleithreasú nó mí-úsáid airgid, maoinne, leasanna, earraí ábharacha nó idirbheart sócmhainne eile nár thoiligh an duine eile nó nárbh fhéidir leis a thoilíú, nó a bhí mí-leithghafa trí imeaglú, comhéigean nó caimiléireacht.
Drochíde Institiúideach	spíontaíocht nó faillí i nduine fásta ag réimeas nó ag daoine ar leith i suíomhanna ina gcónaíonn nó a úsáideann daoine fásta ar féidir iad a bheith i mbaol.
Faillí	tarlaíonn sí seo nuair a choinníonn duine siar d’aon turas an cúram agus an tacaíocht chuí atá de dhíth ag an duine fhásta eile, nó má theipeann air iad siúd a sholáthar don duine eile sin. Is féidir é seo a tharlú de dheasca easpa eolais nó feasachta, nó de dheasca teip le gníomh réasúnta a dhéanamh i dtaca leis an eolas agus na fíricí ar fáil don duine ag an am.
Dúshaothrú	is é seo anaiste d’aon turas, ionramháil nó mí-úsáid cumhachta agus smacht ar dhuine eile; ionas teacht i dtír ar dhuine eile nó ar chúrsaí, ach ní i gcónaí, ar mhaithe le leas pearsanta é as iadsan a úsáid mar earra.
Foréigean agus drochíde sa bhaile	is iad seo ‘iompraíocht smachtúil, chomhéigneach, bhagrach; foréigean nó drochíde (síceolaíoch, fíorúil, colanda, ó bhéal, collaí, mothúcháin nó ar bhonn airgeadais) atá déanta ar aon duine (is cuma cén aois, eitneach, creideamh, inscne, féiniúlacht inscne, gnéaschlaonadh nó foirm mhíchumais) ag duine dá theaghlach nó ag dlúthchéile reatha leis nó ag iar-dhlúthchéile’.
Gáinneáil daoine/sclábhaíocht na linne seo	is é atá i gceist leo ná fáil agus bogadh daoine ar dhóigheanna míchuí, amhail neart, bagairt nó mealladh, ar mhaithe lena ndúshaothrú. Is iomaí cruth atá air seo, amhail daoirse tí, coiriúlacht trí bhrú, dúshaothrú collaí agus cruinniú orgán.
Coireacht fuatha	aon teagmhas ar cion coiriúil é agus a bhraitheann an t-íospartach nó aon duine eile gur claontacht, leithcheal nó fuath in éadan an duine is bun leis agus iad sin bunaithe ar chine, creideamh, gnéaschlaonadh, míchumas, dearcadh polaitiúil nó féiniúlacht inscne, bíodh na rudaí sin féin iarbhrí nó braite i dtaca leis an duine sin.

Aguisín 3: TUAIRISC AR THEAGMHAS CUMHDAIGH

Uiscebhealaí Éireann

Tuairisc ar Theagmhas Cumhdaigh

Iarrtar ort an fhoirm seo a chomhlánú agus a chur anonn chuig d'Oifigeach Cumhdaigh Ainmnithe taobh istigh de 24 uair an chloig de tharlúint an theagmhais/d'ardú an bhuartha)

Má tá an duine i ngarbhaol díobhála, is cóir duit an teagmhas a chur go díreach ar aghaidh chuig SPTÉ nó chuig na seirbhísí sóisialta gan mhoill.

Mír 1a: Do Mhionsonraí	
Ainm	
Ról	
Oifigeach Cumhdaigh Ainmnithe	

Mír 1b: Mionsonraí an Duine atá i mBaol (Comhlánaigh é seo an méid agus is eol duit)		
Páiste/Duine Óg ☐	Duine Fásta ☐	
Sloinne:	An t-ainm a thugtar ar an duine:	
Céadainm:		
Seoladh:	Inscne	
Cód Poist:	☐ Fireann ☐ Baineann ☐ Eile: _____	
Uimhir ghutháin:	Guthán póca:	
Dáta Breithe:	Teanga an duine:	
An bhfuil an duine faoi mhíchumas?	Má tá, Cén Míchumas: (& foinse an fháthmheasa)	Riachtanais Speisialta Eile:

Mír 1c: Mionsonraí an Tuismitheora/Chaomhnóra/Chúramóra	
Ainm an Tuismitheora/Chaomhnóra/Chúramóra	
Eolas Teagmhála	

Commented [HI1]: This form meets the checklist requirements.

Mír 2: Mionsonraí faoin Teagmhas/Bhuairt		
BUAIRT ☐	TEAGMHAS ☐	
An bhfuil duine nó daoine dóibh siúd a leanas bainteach leis an Bhuairt/Teagmhas:		
Baill Foirne ☐	An Pobal i gCoitinne ☐	Múinteoir/Ceannasaí Grúpa ☐
MIONSONRAÍ FAOIN TEAGMHAS NÓ FAOI NA BUARTHÁÍ:		
Cad é an rud atá ag déanamh buartha duit? Cén duine/daoine atá ag déanamh buartha duit? Cá háit ar tharla an teagmhas/an bhuairt? Cá huair (dáta agus am an teagmhais)? An raibh finnétithe ar bith ann? (<i>Lean ort ar leathanach eile más gá</i>)		
Cuntas an Duine Féin ar an Teagmhas: <i>Más tairfead é seo ar nochtadh faisnéise a rinne duine ó bhéal, scríobh na focail a d'úsáid an duine féin.</i>		
<i>Iarrtar ort mionsonraí a thabhairt ar aon duine a bhí bainteach sa teagmhas seo nó a bhfuil líomhain ina leith gur údar an teagmhais/an ghortaithe é:</i>		
Ar Thug Tú Tuairisc Ar An Teagmhas Do Ghníomhaireacht Sheachtrach? Thug ☐ Níor thug ☐		
Iarrtar ort a mhionsonrú cén ghníomhaireacht agus cad é a dúradh/cén gníomh a chomhaontaíodh:		
Iarrtar ort réasúnaíocht a thabhairt gan é a thuairisciú agus cé a bhí rannpháirteach sa phlé seo:		
Ainm i bPrionta		Síniú
Dáta		

Mír 3: Le Comhlánú ag an Oifigeach Cumhdaigh Ainmnithe

Dearbhaím go bhfuair mé an fhoirm seo ar: _____

Dearbhaím go bhfuair gur bhreithmheas mé an t-eolas ar an fhoirm seo taobh istigh de 24 uair an chloig i ndiaidh dom í a fháil agus tá sé beartaithe agam an gníomh seo a leanas a dhéanamh:

- Atreorú láithreach bonn tríd an ghuthán chuig an Fhoireann Tairisí/Seirbhís Réigiúnach um Obair Sóisialta Éigeandála/SPTÉ/Otharcharr.
- Teagmháil a dhéanamh le Gníomhaireachtaí Seachtracha le haghaidh comhairle/eolais
- Atreorú chuig an Fhoireann Tairisí i scríbhinn. **CUIMHNIGH** tá sé tábhachtach toiliú a fháil le haghaidh aon atreoraithe chuig na Seirbhísí do Dhaoine Fásta má tá cumas ag an duine.
- Teagmháil a dhéanamh leis an ghníomhaireacht sheachtrach le seiceáil an t-atreorú a rinne an ball foirne/saorálaí
- Gan aon gníomh breise a ghlacadh

Iarrtar ort míniúchán a thabhairt ar do chinneadh, agus má tá teagmháil déanta agat le gníomhaireacht sheachtrach ar chúis ar bith, iarrtar ort a mhionsonrú cén gníomhaireacht agus cad é a dúradh/cén gníomh a comhaontaíodh:

(lean ort ar leathanach eile más gá)

Síniú an OCA:

Dáta:

Cibé cinneadh a rinne tú, IS GÁ duit:

1. Taifead a dhéanamh i scríbhinn ar gach gníomh a bhí glactha, na fáthanna taobh thiar dóibh siúd, agus cé a rinne na gníomhartha.
2. Caschomhad Cumhdaigh a thosú (le coinneáil de réir na dtreorlínte ar chosaint sonraí)
3. Taifead iomlán a choinneáil ar na gníomhartha agus ar na cinntí ar fad
4. Cinnte a dhéanamh de go bhfuil tréadchúram ar fáil don fhoireann/oibrí deonach mar is cuí

Tuilleadh Torthaí/Gníomhartha *(ceangail leathanaigh sa bhreis más gá)*

Aguisín 4: MEASÚNAITHE RIOSCA AR SHLÁINTE & SÁBHÁILTEACHT

- Glacann Uiscebhealaí Éireann an sláinte, an tsábháilteacht agus an fholláine san obair mar luach croí-lárnach agus tá muid tiomanta d'áit oibre atá sábháilte a chruthú agus do chleachtais oibríochta atá níos sábháilte a chur ar fáil do gach fostaí, gach úsáideoir uisce agus don phobal i gcoitinne.
- Tá nós imeachta éifeachtach i bhfeidhm ag an eagrais le rioscaí a mheasúnú agus a bhainistiú maidir le cumhdach ar ghrúpaí leochaileacha a mbíonn teagmháil againn leo le linn ár gcuid gníomhaíochtaí agus oibre. Ní mór measúnuithe riosca a dhéanamh agus na rioscaí a aithint agus a mheas roimh aon ghníomhaíocht don obair ina mbeidh páiste nó duine fásta leochaileach páirteach. Tá treoir ceangailte in Aguisín 5 ar an dóigh le measúnuithe cuí riosca a dhéanamh.
- Ní mór do gach ball foirne a chinntiú go bhfuil nósanna imeachta éigeandála agus trealamh cuí slándála in áit roimh ghníomh oibre ina mbeidh páiste nó duine fásta leochaileach páirteach.

Aguisín 5: TREOIR AR AN DÓIGH LE MEASÚNUITHE CUÍ RIOSCA A DHÉANAMH

Tá nós imeachta éifeachtach i bhfeidhm ag Uiscebhealaí Éireann le rioscaí a mheasúnú agus a bhainistiú maidir le páistí agus daoine fásta leochaileacha.

Critéir:

- Déantar measúnú riosca le rioscaí do pháistí agus do dhaoine fásta leochaileacha a aithint agus a mheas.
- Bíonn na rioscaí aitheanta á mbainistiú trí bhearta maolaithe riosca a chur i bhfeidhm.
- Déantar na rioscaí aitheanta agus na bearta maolaithe riosca ar fad a thaifeadadh agus a athbhreithniú ar bhonn cáis agus sin ag brath ar an achar ama a bheas an páiste nó an duine leochaileach istigh le hUiscebhealaí Éireann.
- Aithníonn Uiscebhealaí Éireann go bhfuil an ceart ag daoine fásta leochaileacha go háirithe, rioscaí a ghlacadh agus is cóir cuidiú agus tacaíocht a chur ar fáil dóibh le hiad a chur ar a gcumas na rioscaí iarbhrí agus féideartha dóibh féin agus do dhaoine eile a aithint agus a bhainistiú.
- Tá nós imeachta le haghaidh Sláinte is Sábháilteachta i bhfeidhm ag Uiscebhealaí Éireann faoi choinne tuairisciú, taifeadadh agus breithmheas ar thimpistí, teagmhais agus neastimpistí, agus is cóir iad seo eolas a dhéanamh don chleachtas, don mheasúnú riosca agus do na Nósanna Imeachta Oibríochta Caihdeánacha. Bíodh na nósanna imeachta le haghaidh Sláinte is Sábháilteachta agus na Nósanna Imeachta Oibríochta Caihdeánacha atá i bhfeidhm, bíodh siad ina gcuidiú, agus go ndéanfaidh siad eolas don mheasúnú riosca agus don nós imeachta bainistíochta iomláine do pháistí agus do dhaoine fásta san áit oibre.

Na prionsabail a bhaineann le bheith ag obair agus riosca ann:

- Is é is aidhm don mheasúnú agus don bhainistiú riosca, ná saoirse, fíor-roghanna agus cuimsiú sóisialta na bpáistí agus na ndaoine fásta leochaileacha a chur chun cinn.
- Athraíonn rioscaí de réir mar a athraíonn na dálaí.
- Is féidir rioscaí a laghdú oiread agus is féidir ach ní féidir iad a dhíothú.

- In amanna, beidh an t-eolas a bhaineann le páistí agus daoine fásta leochaileacha, gníomhaíochtaí agus dálaí, beidh sé easnamhach agus thiocthadh dó a bheith míchruinn.
- In éineacht le haithint riosca, tagann dualgas le rud éigin a dhéanamh faoi, .i. measúnú riosca.
- Bíonn rannpháirteachas daoine fásta leochaileacha agus cleachtóirí ó réimse seirbhísí agus eagrais ina chuidiú le feabhas a chur ar chaighdeán na measúnuithe riosca agus na cinnteoireachta.
- Is é is cinneadh 'inchosanta' ann iad siúd atá bunaithe ar réasúnaíocht fhollasach.
- Is féidir gach duine a bheith rannpháirteach leis an dul i riosca, agus iad ag obair as lámh a chéile le torthaí dearfacha a bhaint amach.
- Is ceart é an rúndacht, ach ní dearbhcheart í agus féadtar í a shárú faoi imthosca eisceachtúla nuair a mheastar daoine i dtrombhaol díobhála nó más ar leas an phobail é
- Is cóir íogaireacht a léiriú ar thaithí na ndaoine a bhfuil tionchar ag aon cheann de na rioscaí seo a bhí glactha acu agus teagmhas i ndiaidh tarlúint.

Próiseas an Mheasúnaithe Riosca

Is é atá i gceist le próiseas an mheasúnaithe riosca:

- Na rioscaí a aithint; agus
- Leibhéal na rioscaí a thomhais trí bhreithmheas ar a dtionchar féideartha agus ar dhóchúlacht a dtarlaithe.

Roghanna i dtaca le Bainistiú Riosca:

I dtaca le soláthar gnímh/seirbhíse, is féidir riosca aitheanta a bhainistiú ar roinnt dóigheanna. Is féidir é a sheachaint, a smachtú, a mhaoiniú, a aistriú nó glacadh leis.

- An riosca a sheachaint
Mura féidir an riosca a laghdú go sásúil trí bhealaí eile, féadann tú cinneadh gan dul i mbun gníomhaíocht áirithe nó gan seirbhís ar leith a chur ar fáil.
- An riosca a smachtú
Is é atá i gceist le smachtú riosca, bearta a chur i bhfeidhm leis an dóchúlacht go dtarlóidh teagmhas díobhála a laghdú, mar aon leis an tionchar a imríonn a leithéid de theagmhas, a laghdú oiread agus is féidir. Baineann sé seo le beartais chleachtas nach mór cloí leo a aithint mar aon le hoiliúint leis an riosca agus leis an díobháil a laghdú.
- An riosca a mhaoiniú
Tá sé tábhachtach na hacmhainní a chur ar fáil leis na dlíteanais a bhíonn cruthaithe ag na riosca a riar nuair atá siad aitheanta.
- An riosca a aistriú
De ghnáth, tarlaíonn sé seo nuair a mheastar go bhfuil sé níos fóirsteanáil an ghníomhaíocht a bheith déanta ag triú páirtí sa dóigh is go mbeidh an riosca aistrithe chucusan.
- Glacadh leis an riosca
Seasamh leis an riosca; b'fhéidir as siocair nach féidir aon ghníomh réasúnta a ghlacadh lena mhaolú nó le dóchúlacht a tharlaithe a mhaolú, agus as siocair go bhfuil an tionchar ag leibhéal íseal atá inghlactha. I rith an ama, bíodh an aird chúil ar na torthaí dearfacha don duine fhásta leochaileach a d'fhéadfadh a bheith ann dó mar gheall ar dhul i riosca ar bhonn dearfach.

Aguisín 6: TEIMPLÉAD LE HAGHAIDH MEASÚNÚ RIOSCA AR CHUMHDACH

	An riosca aitheanta	Rangú <i>(Ard, /Meán, / Íseal)</i>	An nós imeachta atá i bhfeidhm leis an riosca a bhainistiú
1			
2			
3			
4			
5			
6			
7			
8			
9			
10			

Aguisín 7: FOIRM TOILITHE I DTACA LE GRIANGHRAFADÓIREACTH AGUS SCANNÁNÚ

Ainm an Eagrais:

Le bheith comhlánaithe ag an eagrais

De réir ár mBeartais le haghaidh Daoine a Chumhdach i dTuaisceart Éireann, ní tholeoidh muid glacadh grianghraf, físeán nó íomhánna eile de dhaoine óga gan toiliú ón pháiste nó ón tuismitheoir má tá an páiste faoi bhun 16 bliana d'aois.

Glacfaidh na hUiscebhealaí gach céim le cinntiú nach mbaintear úsáid as na híomhánna seo ach amháin chun na críocha a cheaptar. Má thagann tú ar eolas go bhfuil na híomhánna seo á n-úsáid ar dhóigh mhíchuí is cóir duit Uiscebhealaí a chur ar an eolas láithreach bonn.

Eolas toilithe:

Le bheith comhlánaithe ag an pháiste:

- Tugaim cead gur féidir mo ghrianghraf a úsáid ar mhaithe le taispeántais
- Tugaim cead gur féidir mo ghrianghraf a úsáid taobh istigh d'fhoilseacháin eile chlóite
- Tugaim cead gur féidir mo ghrianghraf a úsáid ar shuíomh gréasáin Uiscebhealaí
- Tugaim cead gur féidir físeán ina bhfuil mé a úsáid ar shuíomh gréasáin Uiscebhealaí
- Tugaim cead gur féidir mo ghrianghraf a úsáid ar leathanaigh na meán sóisialta de chuid Uiscebhealaí
- Tugaim cead gur féidir físeán ina bhfuil mé a úsáid ar leathanaigh na meán sóisialta de chuid Uiscebhealaí

Síniú an pháiste:

Ainm an pháiste i bprionta:

Dáta:

Má tá an páiste faoi bhun 16 bliana d'aois, ní mór toiliú a fháil ó thuismitheoirí.

Más os cionn 16 atá sé, is dea-chleachtas go fóill é na tuismitheoirí a chuir ar an eolas go bhféadfadh sé go mbeadh grianghraif/físeán dá bpáiste in úsáid má tá an toiliú tugtha ag an pháiste.

Le bheith comhlánaithe ag an tuismitheoir:

- Tugaim cead gur féidir grianghraf de mo pháiste a úsáid ar mhaithe le taispeántais
- Tugaim cead gur féidir grianghraf de mo pháiste a úsáid taobh istigh d'fhoilseacháin eile chlóite
- Tugaim cead gur féidir grianghraf de mo pháiste a úsáid ar shuíomh gréasáin Uiscebhealaí
- Tugaim cead gur féidir físeán a dhéanamh de mo pháiste le húsáid ar shuíomh gréasáin Uiscebhealaí
- Tugaim cead gur féidir grianghraf de mo pháiste a úsáid ar leathanaigh na meán sóisialta de chuid Uiscebhealaí
- Tugaim cead gur féidir físeán a dhéanamh de mo pháiste le húsáid ar leathanaigh na meán sóisialta de chuid Uiscebhealaí
- Dearbhaím gur léigh mé, nó gur cuireadh in iúl dom faoin dóigh a chuirfeadh na híomhánna nó na físeáin seo i dtaisce taobh istigh den eagrais.

Síniú an tuismitheora:

Ainm an tuismitheora i bprionta:

Dáta:

Is dea-chleachtas é chomh maith aontú ar cé atá freagrach as na híomhánna/fiseáin a choinneáil.
Faigh soiléiriú ar:

- Cé atá freagrach,
- Cá háit a mbeidh siad i dtaisce,
- Cé chomh fada,
- Cé atá freagrach as an ábhar a scrios i ndiaidh dó a chúram a dhéanamh?

Aguisín 8: TEAGMHÁLACHA ÚSÁIDEACHA

Oifigigh Ainmnithe	Ainm	Uimhir Ghutháin
	Jean Errity	044 93 74940 (Éire) nó 00353 44 93 74940 (TÉ)
Sonraí teagmhála	Uiscebhealaí Éireann Iosta Bhaile na Cé An 18ú Loc Baile na Cé, Cill Liúcainne Co. na hIarmhí	jean.errity@waterwaysireland.org
	Francie Gallagher	028 66 346210 (TÉ) nó 048 66 346210 (Éire)
	Uiscebhealaí Éireann 2 Bóthar Shligigh Inis Ceithleann Co. Fhear Manach BT74 7JY	francie.gallagher@waterwaysireland.org
Oifigeach Ainmnithe Cúnta	Cormac McCarthy	061 92 2149 (Éire) nó 00353 61 92 2149 (TÉ)
	Uiscebhealaí Éireann Bóthar an Duga, Baile Driú, An Scairbh, Co. an Chláir	cormac.mccarthy@waterwaysireland.org

ISCS - Foirne Tairsí www.hscni.net

Béal Feirste	028 9050 7000
Tuaisceart	0300 123 4333
Deisceart	0800 783 7745
Oir-Dheisceart	0300 100 0300
Iarthar	028 7131 4090
Seirbhís Éigeandála taobh amuigh reanta oscailte	Tá an t-aon uimhir réigiúnach amháin ann le haghaidh atreoruithe taobh amuigh d'uaireanta oscailte: 028 9504 9999

ISCS – Seirbhís Chumhdaigh do Dhaoine Fásta www.hscni.net

Béal Feirste	(028) 9504 1744
Tuaisceart	(028) 9441 3125
Oir-Dheisceart	(028) 9250 1277
Deisceart	(028) 37412015

Iarthar	(028) 71611366
Seirbhís Éigeandála taobh amuigh d'uireanta oscailte	Tá an t-aon uimhir réigiúnach amháin ann le haghaidh atreoruithe taobh amuigh d'uireanta oscailte: 028 9504 9999

SPTÉ

Éigeandáil	999
Neamh-Éigeandáil/Gnáth-Fhiosruithe	101

Volunteer Now 028 9023 2020 www.volunteernow.co.uk	Child Exploitation and Online Protection Centre (CEOP) 0870 000 3344 www.ceop.police.uk	
Child Care Policy Directorate 028 9052 2698 www.dhsspsni.gov.uk	Access NI 0300 200 7888 www.nidirect.gov.uk/accessni	The Rowan SARC 0800 389 4424 www.therowan.net
ChildLine 0800 1111 (Líne chabhrach) www.childline.org.uk	Líne chabhrach an NSPCC 0808 800 5000 help@nspcc.org.uk	NSPCC NI 028 9035 1135 www.nspcc.org.uk